

Søværns- orientering

Nr. 3 · oktober 2003

Nyt fra Redaktøren

At kommunikere rigtigt inden for Forsvaret er svært. Alle skal vide alt det de har brug for – før de skal bruge det. Det er forudsætningen for at kunne handle rigtigt – at trække på samme hammel. Men også uden for Forsvaret er der berettiget behov for at vide hvad der sker – familierne, politikerne, erhvervslivet, vælgerne og de unge – af og til via pressen.

Det er ikke undgået den allestedsnærværende, danske presses opmærksomhed, at Forsvaret, inklusive ministeriet og ministeren himself, netop har passeret noget nær Scylla og Charybdis på den vanskelige sejlads mellem det at offentliggøre alt, selvom man nu ikke er sikker på kendsgerningerne og det at vente til sagen er undersøgt, evalueret og vandtæt præsenteret.

Der er mange danskere – og deriblandt også politikere – som vist har glemt, at vi befinder os i en reel krigstilstand på to forskellige fronter. Irak-konflikten vil næppe kunne betegnes som fredeliggjort og stabil, før den anden konflikt – krigen mod den globale terrorisme – er ført til en acceptabel ende. Og i en krigssituation er enhver form for udadrettede meddelelser behæftet med den hage, at fjenden kan udnytte de deri indeholdte facts til bedre og mere præcist rammende, nye angreb. Det er derfor ikke så ligetil at kommunikere i et forum, hvor de fleste tilhørere kræver mere end normal åbenhed.

I Søværnet er problemerne de samme. Grundlaget er princippet om, at alle må udtale sig om deres eget område inden for de begrænsninger netop sikkerhedshensyn og personlige hensyn pålægger. Men nogen er hurtigere og »modigere« end andre. Der findes også store forskelle i evnen til at formulere enkle og let forståelige budskaber, så modtagerne umiddelbart kan forstå det.

Dette blad er et godt eksempel på vor vilje til at informere alle om alt af interesse. Det samme med vore tjenestestedsblade. Men vi ved det jo alle godt, hvad der er det eneste, som ikke må gå galt. Når der er noget, der berører os selv eller vores familie, så vil vi vide det med det samme – og i hvert fald ikke læse om vor skæbne i avisen eller høre/se det i radio eller fjernsyn.

Til at sikre mod dette er der gjort meget på Forsvarets interne netværk og på alle vore hjemmesider på Internettet. Men det kræver sin kvinde og mand, hvis man skal hele vejen rundt på alle de elektroniske sider, der kan være af betydning for en selv og vores fremtid. »Vi skal jo også arbejde!«

Måske ville pengene til en mere fyldestgørende bemanding af presse- og informationselementerne være givet godt ud i længden.

Der skal en lidt mere målrettet »drøvtygning« til, for at alle kan være tilfredse – også pressen. Processen kræver ikke bare objektiv, fyldestgørende og troværdig behandling af kendsgerningerne, men også en lynhurtig. Det kan kun gøres af meget velinformerede folk, der tør tage selvstændigt ansvar.

Sven Voxtorp
Redaktør

Indholdsfortegnelse

Et nyt forsvar til en ny virkelighed	3
Kieler Expeditionary Force, Sommeren 1945	5
Fredag d. 29. august	9
SÆLEN i Golfen – og hjem igen	11
Jubilarstævnet 2003	15
Krig kan være den eneste løsning!	16
Mindeplade for admiral Hans Jørgen Garde	19
Den Baltiske Flådes 300 års jubilæum	20
Automatikfagtekniker-uddannelsen i Søværnet	22
Det gode skib THETIS og brødrene Fyn	23
BALTOPS 2003	24
BALTOPS 03 set fra sidelinien	26
Aalborg Marinemuseum i år 2003	27
Slang i Søværnet	28
Bombebøssen fyldt op	28
PISK/PRIMAVERA 2003	30
Søværnet i Kosovo	31
»Om lidt bli'r her stille ...«	33
Regentparret besøger Fladstrands bastion	36
Christian IV's Laug	38
Flyvende søfolk	39

SØVÆRSORIENTERING

Udgiver: Søværnets Operative Kommando

Adresse: Søværnets Operative Kommando
Att. SVN ORT
Postboks 483 · 8100 Århus C

Redaktion:

Ansvarshavende overfor medieansvarsloven:
Orlogskaptajn Alex Jensen
Søværnets Operative Kommando

Redaktør: Sven Voxtorp,

Telefon: 89 43 30 99 (omstilling). Mobil: 23 71 35 72
Telefax: 89 43 31 41, E-mail: <lese@sovok.dk>

Distribution: Kontorfuldmægtig Brit Kristjansson.

Telefon: 89 43 30 99

Forsidebillede: Besætningen på VIBEN fotograferet under udstationering til Gibraltar

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere det indsendte materiale.

Indholdet i bladet kan frit citeres med angivelse af kilde. Billedmateriale dog kun efter aftale med red.

Tryk & layout: Kannike Graphic A/S, Århus

ISSN 0907-5038, oplag: 8.500 eksemplarer

SVNORT kan også ses på: www.sok.dk

DEADLINE for næste nummer: 14. november 2003

Et nyt forsvar til en ny virkelighed

Forsvarets ledelse har præsenteret sit udspil til fremtidens forsvar og lægger op til en grundlæggende ændring. Det danske forsvar skal operere mere i udlandet, men også være med til at beskytte Danmark mod terrorisme.

Forsvarets ledelse præsenterede den 2. september sit oplæg til en ændring af det danske forsvar. Og forsvarsledelsen lægger ikke skjul på, at det militærfaglige oplæg peger på endnu større ændringer af Forsvaret end dem, Forsvaret allerede har været igennem siden afslutningen på den kolde krig. Med udspillet ønsker forsvarsledelsen at komme nye gradvise tilpasninger i forkøbet. Der sker ved at fremlægge en vision, som gør Forsvaret til et relevant og fleksibelt instrument i den sikkerhedspolitiske værktøjskasse, sådan som regeringen og forligspartierne ønsker det.

Flådens nye, store flexible støtteskib, der er under bygning på Linø Værft

Territorialforsvaret tilpasses

På det helt overordnede plan følger oplægget til Forsvarets ændring to spor. Den umiddelbart største ændring er, at det mobiliseringsbaserede konventionelle territorialforsvar, som vi har kendt det igennem hele perioden under den kolde krig, nedlægges. Forsvarets ledelse vil tage konsekvensen af, at der ikke findes ak-

tuelle konventionelle trusler mod dansk område. Den konklusion vil have store konsekvenser for forsvarsplanlægningen. Den mest dramatiske konsekvens berører værnepligten. De værnepligtige i Forsvaret er hidtil blevet uddannet for at kunne indgå i mobiliseringsforsvaret netop for at kunne forsvare Danmark i tilfælde af en invasion. Den opgave afskaffes helt. Forsvarsledelsen lægger imidlertid ikke op til, at værnepligten skal afskaffes. Forsvaret vil stadig have behov for værnepligtige med en forholdsvis kort uddannelse til forskellige opgaver, ligesom Forsvaret stadig gerne vil have mulighed for at rekruttere fast personel fra de værnepligtiges rækker.

USA – den 11. september 2001

Totalforsvaret var et vigtigt område for samarbejde mellem militære og civile myndigheder under den kolde krig. Begivenhederne i USA den 11. september 2001, og truslen fra den internationale terrorisme i det hele taget har imidlertid vist, at der stadig er behov for enheder, der ikke alene kan være med til at afbøde virkningerne af et eventuelt terrorangreb, men også enheder der – hvis en trussel erkendes i tide – kan være med til at forhindre terrorangreb. Det er forsvarsledelsens plan, at en række af Forsvarets totalforsvarsopgaver skal varetages af værnepligtige, der med en kort uddannelse, kan løse opgaver som bevogtning, kontrol og overvågning.

Hjemmeværnets 60.000 vil spille en vigtig rolle

Også Hjemmeværnets omkring 60.000 frivillige vil spille en vigtig rolle i det fremtidige totalforsvar. For bedre at kunne styre den fælles indsats foreslår forsvarsledelsen, at Hjemmeværnskommandoen bliver integreret i Forsvarskommandoen, og at de tre grene af Hjemmeværnet underlægges de operative kommandoer for de tre værn.

Styrket internationalt engagement

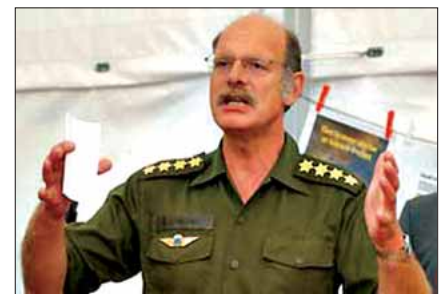
Transformationen handler om et øget in-

ternationalt engagement. Forsvaret lægger op til, at en større del af forsvarrets ansatte og enheder skal kunne sendes på mission i udlandet. Med den ændring ønsker Forsvaret at imødekomme et dansk og internationalt politisk ønske om, at Forsvaret skal være endnu mere fleksibelt. Forsvaret har i forvejen igennem mere end ti år opbygget en stor kapacitet til at løse fredsstøttende opgaver af mange forskellige typer, men udviklingen siden den 11. september 2001 har vist, at der i stadig stigende grad er brug for enheder, der med meget kort varsel kan indsættes i egentlige kampopgaver. Og her skal Danmark være med.

En ny virkelighed

Når forsvarsledelsens udspil kommer netop nu, har det en naturlig sammenhæng med Regeringens Sikkerhedspolitiske Redegørelse, at forberedelserne til det kommende forsvarsforlig er i fuld gang.

Oplægget fra Forsvaret er et militærfagligt udspil til et kommende forlig. Udspillets karakter og indhold har et perspektiv, der rækker længere frem end den kommende forligsperiode. Det er ikke mindst begivenhederne den 11. september 2001 og de efterfølgende krige i Afghanistan og Irak, der har været ledetråde for For-

Forsvarschefen forklarer

svarets visioner. Angrebet på USA viste, at den vestlige verden er mere sårbar, end mange havde forestillet sig og understregede behovet for at kunne bekæmpe terrorisme både internationalt og nationalt. At angrebet på USA førte til krige i Afghanistan og Irak, der militært set har været

en succes, har imidlertid også vist, at krig igen er blevet et reelt alternativ i den palet af sikkerhedspolitiske virkemidler, som politikerne vælger fra, når de fører udenrigspolitik. Det er en virkelighed, som et lille, globaliseret land som Danmark må forholde sig til, hvis Danmark fortsat vil have den indflydelse i internationale sam-

de omprioritering i forsvaret i de fleste europæiske lande.

Mennesker før mursten

Oplæggets konsekvenser for forsvarets enheder og strukturer er endnu ikke beskrevet i detaljer. I omegnen af 50 arbejdsgrupper skal i de kommende måneder

det konventionelle territorialforsvar. På den anden side vil hovedstyrken i hæren vil fremover kun komme til at bestå af to brigader, hvor den ene udelukkende vil være bemannet med fast personel på et meget højt beredskab, mens den anden vil blande fast personel og personel på DIB-lignende kontrakter og derfor været på et lavere beredskab.

Fælles materieltjeneste

Blandt de store enheder, som forsvarsledelsen har lagt op til ændringer hos, er de tre materielkommandoer. Det er Hærens Materielkommando i Hjørring, Søværnets Materielkommando på Holmen og Flyvematerielkommando, der hører hjemme i Værløse. De tre værnsspecifikke kommandoer vil blive sammenlagt i en fælles Materieltjeneste. Forsvarets ledelse kan endnu ikke sige noget om, hvorvidt sammenlægningen også betyder, at de tre enheder fysisk skal lægges sammen.

På struktursiden lægger udspillet op til, at de tre operative kommandoer og Forsvarskommandoen bevares som selvstændige enheder. I Forsvarskommandoen lægges der dog op til en større reduktion i staben, der reduceres fra omkring 400 til omkring 250 mand.

Ingen grund til panik

Selv om oplægget virker dramatisk understreger forsvarsledelsen, at personallet i forsvaret ikke behøver at begynde at kigge efter job uden for forsvaret lige med samme. På trods af de store ændringer forventer ledelsen nemlig ikke, at antallet af fastansatte i forsvaret, der i øjeblikket er på små 30.000, skal reduceres voldsomt. Men mange medarbejdere vil blive flyttet til nye funktioner og få nye opgaver. Til gengæld er der måske god grund til at finde idrætstøjet frem. Forsvaret vil i fremtiden lægge større vægt på, at personallet kan honorere fysiske og soldatermæssige krav. Det slanke forsvar skal bruge slanke soldater.

Forsvarskommandoen

Læs mere

I de kommende numre af Søværnsorientering vil vi fokusere på forsvarsledelsens militærfaglige oplæg og blandt andet se på, hvad der efter planen skal ske i de enkelte værn, hvordan fremtidens værnepligt skal skrues sammen, hvad der ligger i tankerne om totalforsvaret og så videre.

Eksempel på flådestyrke til hurtig indsats – for fjernkendere!

menhænge, som det stærke, fredsstøttende engagement hidtil har sikret. Og derfor har Danmark brug for enheder, der i endnu højere grad end det er tilfældet i øjeblikket, kan sendes ud til skarpe missioner.

NATO krav

Linien i det militærfaglige oplæg, og særligt den øgede fokus på kravene til Danmarks internationale militære kapacitet, skal endvidere ses i et NATO perspektiv. Det væsentligste budskab fra NATO topmødet i Prag i november 2002 var, at Alliansen langt hurtigere end det er tilfældet i øjeblikket, skal kunne udsende en større kampklar styrke og holde den i et missionsområde igennem længere tid. Det kræver, når de økonomiske realiteter tages med i betragtning, en grundlæggende

arbejde videre med de aspekter. Forsvarsledelsen kan derfor endnu ikke sige noget om, hvor mange tjenestesteder der evt. forsvinder, hvis tankerne i oplægget vinder politisk indpas. Ledelsen lægger imidlertid ikke skjul på, at Forsvarets midler hellere skal bruges på mennesker end på mursten og det er oplagt, at færre værnepligtige med kortere tjenestetid vil medføre, at der vil være overflødig kasernekapacitet.

Hæren står overfor en stor omlægning

Forsvarsledelsens plan vil medføre ændringer i alle tre værn, men det bliver hæren, der står overfor de største omlægninger. Det hænger på den ene side sammen med, at hæren i højere grad end søværnet og flyvevåbnet har prioriteret

Kieler Expeditionary Force, Sommeren 1945

Hjemtagningen af danske orlogs- og handelsskibe
fra tyske havne i 1945

Af Søren Nørby, stud. mag.

Ved flådens sænkning den 29. august 1943 lykkedes at hindre at hovedparten af den danske flåde faldt ubeskadiget i hænderne på den tyske besættelsesmagt. En række fartøjer blev dog taget af tyskerne i mere eller mindre ubeskadiget tilstand, og en del af de sænkede enheder blev også efterfølgende hævet og istandsat af tyskerne. I alt endte 24 skibe i tysk tjeneste.

Ved befrielsen i maj 1945 var der ingen i Danmark, der vidste meget om disse skibes skæbne efter den tyske overtagelse. En del skibe blev genfundet i forskellige danske havne, men over halvdelen af skibene var væk.

Takket være en enkelt initiativrig søløjtnant af reserven og aktiv modstandsmand skulle dette dog hurtigt ændre sig.

Harry Larsen og kutteren Karla

Søløjtnant Harry Larsen, der som chef for M.S. 4 havde spillet en vigtig rolle i begivenhederne på Holmen den 29. august 1943, var på dette tidspunkt distriktschef for modstandsbevægelsen i området omkring Faxe Ladeplads. Da man i befrielsesdagene her tog ca. 260 tyske kadetter og soldater til fange, fik Harry Larsen den ide til at sejle fangerne direkte til Nordtyskland og her overdrage dem til de engelske besættelsesmyndigheder. Som sagt så gjort. Larsen lånte 3000 kr. i en lokal bank og chartrede kutteren Karla til togtet. 10. maj nåede man Helligenhafen nær Femern, hvor man overlod fangerne i britisk vare-tægt.

I Helligenhafen faldt danskerne pludselig over en række skibe, der umiskendeligt var tidligere danske fartøjer. Disse tog man i besiddelse og i alt blev der ved det første togt hjembragt 10 enheder – dog hovedsageligt mindre P-kuttere og et par toldkrydsere.

Togtets succes gav Harry Larsen blod på tanden, og efter at skibene var blevet afleveret i København, chartrede Larsen skonnerten Herdis, og lånte lidt flere penge i banken for at dække udgifterne til et nyt togt.

Vedels velsignelse

De frihedskæmpere der havde deltaget i

Harry Larsen fotograferet i efteråret 1945. (Marinens Bibliotek)

det første togt, blev nu efter engelsk henstilling erstattet med personel fra Søværnet. Næstkommanderende på togtet blev en af Harry Larsens kolleger, søløjtnant Ivar Westergaard, der den 29. august 1943 blev så hårdt såret af en tysk kugle, at hans venstre arm efterfølgende måtte amputeres.

I alt deltog der 21 mand i »Kieler Expeditionary Force«, som de kaldte sig selv. Harry Larsen fik dog ikke en fuldmagt til

den planlagte operation. Det skabte en del problemer, da man nåede Kiel. Her troede englænderne, at danskerne var flygtede nazister, og Harry Larsen måtte i følgeskab med en britisk officer en tur til København, hvor viceadmiral Vedel sagde god for ham, før briterne var tilfredse. Vedel gav samtidig operationen sin velsignelse. I Kiel blev danskerne først indkvarteret i det tidligere hollandske passagerskib Oranje Fontein. Herfra tog danskerne på ture i motorbåd ud blandt de mange

tusind skibe og vrage, der lå i området omkring Kiel for at lede efter danske skibe. Søløjtnant Larsen fik samtidig en bil stillet til rådighed og kunne derfor også besøge andre nærliggende havne i det nordtyske område. Danskerne kunne dog kun lede i den britiske zone, da de russiske besættelsesmyndigheder i den østlige del af Tyskland ikke ville tillade, at danskerne ledte efter skibe i deres område.

Ministrygere påkrævet

Danskerne fandt hurtigt en række danske orlogs- og handelsfartøjer, men succesen skabte et nyt problem. Englænderen krævede, at de udleverede skibe skulle følges af minimum to ministrygere, før de fik lov til at forlade Kiel. Søværnet havde på dette tidspunkt ingen ledige ministrygere, og derfor opstod der hurtig en større samling af danske skibe i Kiel – skibe, der ikke kunne komme hjem til Danmark.

Heldet tilsmilede dog danskerne. På vej rundt i Kiel havn stødte man pludselig på to skibe, som Larsen og Westergaard hurtigt genkendte som de danske ministry-

govedmotoren var klart læselig, fik dog manet enhver tvivl i jorden. Tre dage senere var skibene under dansk kontrol, og efter en tiltrængt rensning af skibets ydre og indre, samt et eftersyn af motorerne, var de klar til at komme i aktion.

Den hjemlige mangel på ministrygere gjorde, at Harry Larsen var bange for, at hvis Flådens ledelse fik muligheden, så ville de hurtigt overtage de to ministrygere. Derfor lagde MS-bådene ikke til ved Holmen, når de var i København. I stedet anløb de skudehavnen, og blev ikke et øjeblik længere end højest nødvendigt før de igen afgik mod Tyskland.

Uventet besøg

Mens MS 3 og MS 5 lå i Tirpitzhafen fik de uventet besøg. Ved siden af de to MS-både lå passagerskibet Milwaukee, der fungerede som base for den engelske ledelse i havneområdet, og her kom pludselig selveste feltmarskal Montgomery på besøg. Han studsede noget over at se to skibe med Dannebrog agter, og han spurgte den vagthavende kadet, hvad danskerne dog lavede i Kiel. Da han hørte at de

Montgomery hørte om den danske operation, blev de danske officerer – to søløjtnanter og tre kadetter – indbudt til at deltage i en reception ombord på Milwaukee. Det var en meget stor oplevelse for dem af trykke Montgomery – »Danmarks befrier« – i hånden.

Røntgen-ventilerne

Harry Larsen var i krigens slutfase endt i en skudveksling med danske HIPO-folk, og var i den forbindelse blevet såret i sin ene fod. Overlæge Groth på sygehuset i Fakse Ladeplads måtte tilkaldes for at fjerne et projektil fra Larsens fod – et projektil som Larsen siden da altid har båret i sin pegepeup.

Overlæge Groth kom kort efter krigens slutning til Harry Larsen med et problem. Sygehusets røntgenmaskine manglede nogle ventiler, der kun blev produceret i Hamborg. Efter krigsslutningen var al tysk produktion beslaglagt af de allierede besættelsesstyrker, og det var derfor ikke muligt at få fat på nye ventiler fra Danmark. Overlægen bad derfor Harry Larsen om at måtte komme med til Kiel for herfra at søge at få fat på de manglende dele til apparatet. Med Larsens accept blev Groth udstyret med en kadetuniform, og blev optaget i skibets besætning. Til stor moro for skibets besætning gik der nogen tid, førend han fik styr på, hvem han skulle hilse på, og i starten gjorde han honnør for alt og alle.

Vel ankommet til Kiel skaffede Larsen en vogn og kørte til Hamborg. Selv om al produktion som nævnt var beslaglagt af de engelske besættelsesmyndigheder, lykkedes det alligevel at overtale direktøren for den pågældende fabrik til at sælge en sending ventiler til danskerne. Dagen efter mødte en af kadetterne op på et forud aftalt sted medbringende en til lejligheden lånt truck, og modtog her de ønskede ventiler. Tilbage i Kiel blev ventiler – der var ca. 1 meter høje og 40 cm i diameter – stuvet ombord på skibene og sejlet med hjem til hospitalet i Fakse Ladeplads.

De danske skibe blev sejlet hjem til København. Eneste undtagelse var de fire torpedobåde af DRAGEN- og GLENTEN-klassen, der efter tysk pres var blevet udleveret til den tyske flåde i februar 1941.¹ Fire af bådene blev genfundet i Flensborg. Torpedobådene var dog desværre

De to reddede ministrygere, MS 3 og MS 5

gere MS 3 og MS 5. Man fulgte skibene til Laboe, men da man her gik ombord på skibene, nægtede den tyske besætning først at skibene skulle være danske. Et hurtigt besøg til maskinrummet, hvor teksten »Møller og Jockhumsen, Horsens« på

var kommet fra København, bemærkede han »jeg var i København i går«. Det må siges at være en temmelig neutral omtale af den hyldestur gennem København, som de københavnske borgere gav Montgomery og hans engelske styrker. Da

blevet slået til vrage som følge af en ammunitionsekspllosion i Flensborg havn – en ekspllosion, der kun fandt sted få timer før danskerne ankom til havnen. De fire enheder, der stadig var flydende efter ekspllosionen blev slæbt til Sønderborg og

Maskintelegrafene blev sat på »STOP«, men motoren blev ikke stoppet før besætningen sprang i vandet. Hvad man ikke havde tænkt på var, at selv om der var slået STOP på telegrafene, så var motoren stadig i gang og skruen drejede ganske lang-

det sejlede skib. Vel om bord kunne han, som maskinmand, finde de rigtige knapper og håndtag og stoppe motoren. Kort tid efter var besætningen igen vel ombord på ministrygeren, og en erfaring rigere kunne man fortsætte togtet mod Sønderborg.

Eneste uheld

Ekspeditionens eneste uheld var minesprængningen af DFDS' Esbjerg, der den 25. juli 1945 blev minesprængt nær Stevns. Esbjerg var sammen med et andet DFDS-skib Parkeston blevet genfundet i Lübeck i starten af juli 1945. Begge skibe havde siden januar 1944 opereret som målskibe for de tyske ubåde, men var begge i god stand ved krigens afslutning, og i løbet af juli havde DFDS sendt besætninger til Lübeck for at sejle skibene hjem.

Skibene forlod sammen med MS 3 Lübeck den 23. juli, men allerede næste aften fik MS 3 motorstop og måtte tages på slæb af Esbjerg. Skibene fortsatte dog mod København, kl. 2230 løb Esbjerg på en mine lidt syd for Stevns. Ved ekspllosionen blev slæbetrossen mellem MS 3 og Esbjerg revet over, og MS 3 begyndte straks at drive væk. Da al strømmen var forsvundet ombord på Esbjerg, søgte besætningen på MS 3 at signalere til Parkeston at Esbjerg var ved at synke. Des-

DFDS Esbjerg fotograferet før krigens udbrud.

først senere herfra til Holmen. På vejen til Sønderborg var det dog nær gået galt for besætningen på ministrygeren MS 3. Det var en skøn sensommerdag med høj sol og stille vejr, og besætningen på ministrygeren fik derfor den ide at det ville være dejligt med en dukkert i Flensborg Fjord.

somt rundt. MS 3 begyndte derfor stille og roligt at sejle fra dens svømmende besætning!

Heldigvis var MS 3s førstestemester værnepligtig maskinkorporal, og han kunne crawlle og det lykkedes ham at indhente

Deltagerne i Kieler Expeditionary Forces. Afskedsfrokost på »Esplanaden« efter endt arbejde den 15. august 1945. Siddende i midten ses Harry Larsen (t.v.) og Ivar Westergaard (t.h.) Th. ved bordet kadet John Arentoft med cigar.

værre var der ingen signallamper ombord på MS 3 og man måtte derfor vælge den noget alternative løsning, at holde en madras op foran lyset fra styrehuset. Noget interimistisk, men det virkede og Parkeston modtog signalet om, at Esbjerg var i nød.

Parkeston nåede ved daggry frem til det synkende Esbjerg, hvor besætningen på nær kaptajnen, førstestyrmanden og en rorgænger allerede var gået i bådene. Der gik dog endnu et par timer, førend Esbjerg lagde sig om på siden og larmende forsvandt fra havets overflade. Inden da var de tre tilbageværende dog nået velholdent fra borde.²

100 millioner kroner

I alt hjembragte Kieler Expeditionary Force 37 fartøjer. Fra Søværnet drejede det sig om de tre minestrygere MS 3, MS 5 og Hajen, samt i alt 10 P-kuttere. Derudover fandt man opmålingsskibet Freja i sejlklar stand samt vraget af inspektions-skibet Ingolf, der var blevet sænket af allierede fly i krigens sidste måneder. Af mindre fartøjer blev de to øvelseskuttere SVANEN og THYRA fundet i Kiel sammen med lodsåden Skagerak. Sidst blev det udbombede vrage af Dampbåd A fundet nær Flensborg. Det lykkedes ikke at finde torpedobergningsfartøjet SLEIPNER, men danskerne overtog i stedet et tilsvarende tysk fartøj, der blev sejlet hjem og her omdøbt til SLEIPNER.

Noter:

Til side 6:

- 1) For en nærmere beskrivelse af udleveringen af torpedobådene i 1941, se *Marinehistorisk Tidsskrift* nr. 4 / 2002.

Til side 8:

- 2) I august 1946 blev Esbjerg bjerget og efterfølgende solgt til et spansk firma, der benyttede skibet indtil 1978 under navnet Ciudad de Ibiza.

I november 1945 blev minestrygeren SØHESTEN, der blev genfundet i Brunsbüttel, det sidste skib, der blev hentet hjem.

Man fandt også 16 større danske handelskibe, hvoraf de tolv var i en stand der muliggjorde hjemsejling.

De samlede udgifter beløb sig til 23.000 kr. En stor udskrivning, men senere beregninger opgjorde skibenes samlede værdi til ca. 100 mio. kr., så der er ingen tvivl om togtet kunne betale sig! Modstandsbevægelsen betalte senere de lån som Harry Larsen havde udtaget for at dække rejsens udgifter.

Rederiet DFDS, hvem hovedparten af de bjergede handels- og passagerskibe tilhørte, udtrykte senere deres taknemmelighed ved at udbetale en belønning på 2500 kr. til Harry Larsen.

Litteratur

Tak til Otto Ludwig og John Arentoft, der både har stillet deres personlige optegnelser og billeder til rådighed for mig, og som har gennemlæst og kommenteret det færdige resultat.

Harry Larsen afleverede efter togtet en længere rapport om ekspeditionen til søværnets ledelse, men trods en større eftersøgning har det ikke været muligt at lokalisere denne rapport i Søværnets arkiv.

Chefen for SOK taler ved paraden

Under stor og vedholdende medieopmærksomhed deltog Flåden i Århus Festuge og Skibstræffet »Ship Ahoy« med skibe fra øvelse DANEX 03 afviklet efter et meget tæt pakket program, som blandt andet omfattede en parade på havnen. Vi overlader Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral K.B. Jensen ordet:

»Som chef for Søværnets Operative Kommando, vil jeg gerne byde alle velkommen til denne parade.

Paraden holdes af flere grunde:

For det første ønsker vi at gøre opmærksom på, at et repræsentativt udsnit af Sø-

Det polske skoleskib v. SHIP AHOY

Fredag d. 29. august

Pensioneret orlogskaptajn John Arentoft fortæller hvad han oplevede 29. august 1943

værnets skibe, der i øjeblikket indgår i den årlige DANEX øvelse, er ankommet til Århus for at deltage aktivt i åbningen af Århus Festuge og det kæmpemæssige skibstræf, Ship Ahoy.

For det andet vil vi også benytte lejligheden til at uddele medaljer til en stor del af det personel, som for nylig har været udsendt med Søværnet i internationale operationer.

Og endelig er paraden en del af den markering, der finder sted over alt i landet i anledning af 60 års dagen for danskernes oprør mod den tyske besættelsesmagt den 29. august 1943.

I dag for 60 år siden skete en række markante hændelser. En del af disse omfattede begivenheder ombord på Flådens skibe.

Det er i den forbindelse en ære, at overlade ordet til pensioneret orlogskaptajn John Arentoft, som den 29. august 1943

Udsnit af paraden.
I baggrunden ubåden KRONBORG

var tjenstgørende om bord på inspektionsskibet HVIDBJØRNEN:«

Herefter talte pensioneret orlogskaptajn John Arentoft om sine oplevelser. Vi bringer et udsnit af J.A.s dagbog i næste nummer. (Red.)

»Tak til orlogskaptajn John Arentoft for denne førstehåndsberetning om begivenhederne for 60 års siden.

Det var jo ikke kun Flåden, der havde fået nok af besættelsesmagtens undertrykkelse. Mange andre gjorde også oprør, og jeg overlader derfor ordet til museumsinspektør Mads Petersen, som vil beskrive, hvad der foregik i Århus og omegn.«

Herefter talte museumsinspektør Mads Petersen om de betydeligste begivenheder i Århus omkring 29. august 1943. (Red.)

»Tak til museumsinspektør Mads Petersen for beskrivelsen af begivenhederne i og omkring Århus for 60 år siden.

Som jeg nævnte lidt tidligere, markeres denne dag mange steder i landet.

I København gennemføres et meget stort arrangement med deltagelse af blandt andre Hendes Majestæt Dronningen og Statsministeren. Der er en højtidelighed i Mindelunden, mindegudstjeneste i Holmens Kirke, og på Holmen, som jo dengang var Flådens Leje, er der reception på (museums)fregatten PEDER SKRAM og frokost på Søværnets Officersskole. Også på Frederiksberg Slot, som er Hærens Officersskole, markeres dagen.

Hele dette oprør var affødt af, at den danske regering havde afslået nogle meget vidtgående tyske krav som blandt andet omfattede udgangsforbud, forbud mod strejker, censur, dødsstraf for sabotage og afvæbning af Hæren og Søværnet.

Regeringens afslag medførte, at den tyske øverstbefalende i Danmark erklærede militær undtagelsestilstand, og at tyske styrker blev sat ind mod det danske militær.

Den danske regering havde forlangt, at

en besættelse af Holmen ikke måtte imødegås med magt, men for at Flåden ikke skulle falde i tyskernes hænder, havde Søværnskommandoen givet ordre til, at ski-

Faneborgen fra Samvirkende Soldaterforeninger i Århus

bene skulle forsøge at nå til Sverige, og hvis det ikke kunne lade sig gøre, skulle de sænkes – et eksempel herpå, har vi netop hørt orlogskaptajn Arentoft berette om.

Det lykkedes for 13 skibe at nå til det neutrale Sverige, og ca. 30 skibe blev sænket, og det bevirkede, at de allierede atter fik øjnene op for Danmark. Landet reddede æren og høstede anerkendelse for den ydede modstand.

Ordet anerkendelse bringer mig så frem til den tredje årsag til, at vi er samlet her i dag.

Som det nok er de fleste bekendt, har Søværnet gennem de seneste par år været temmelig voldsomt engageret i internationale operationer:

Der er tale om ACTIVE ENDEAVOUR, som er en NATO ledet operation i Middelhavet. Formålet med denne operation var indledningsvist at overvåge og sikre skibstrafikken i den østlige del af Middelhavet, men denne operation omfatter nu også eskortering af skibe gennem det smalle Gibraltarstræde.

Søværnets bidrag til denne operation har været korvetterne NIELS JUEL og OLFERT FISCHER, undervandsbåden SÆLEN samt enkeltpersoner udsendt til NATO hovedkvarteret i Napoli – disse er alle vendt hjem til Danmark igen, men vi har fortsat patruljefartøjerne VIBEN og RAVNEN udsendt i ACTIVE ENDEAVOUR, hvor de udfører den før omtalte eskorte af civile og militære skibe med særlig vigtig eller værdifuld last.

Den anden operation hedder IRAQI FREEDOM – en amerikansk ledet operation

mod diktaturstyret i Bagdad. I den deltog Søværnet med korvetten OLFERT FISCHER, undervandsbåden SÆLEN og igen enkeltpersoner udsendt til særlige stabs- og støtteelementer. Operation IRAQI FREEDOM var første gang danske styrker var i krig siden 1864.

Der er tidligere i år uddelt NATO – medaljer til de daværende besætninger fra NIELS JUEL og OLFERT FISCHER som deltog i Operation ACTIVE ENDEAVOUR. Det skete ved en parade i Korsør den 20. juni. Søværnets deltagelse i de to operationer har medført megen og positiv omtale over det meste af verden, og personellets og enhedernes professionelle indsats har høstet stor anerkendelse blandt koalitionsparterne i krigen, og derfor skal vi nu med stolthed uddele NATO medaljen til de, der har deltaget i Operation ACTIVE ENDEAVOUR.

Denne medalje tildeles for mindst 30 dages uafbrudt eller samlet tjeneste i NATO-operationsområdet.

Efterfølgende uddeles Forsvarets Medalje til de der var med i Operation IRAQI FREEDOM.

Forsvarets medalje uddeles til den, der har udført en for Forsvaret fortjenstfuld indsats, uden for Danmarks grænser i krigszoner og risikofyldte områder.

En del af medaljemodtagerne har endog gjort sig fortjent til at skulle modtage begge medaljer i dag.

Jeg vil indledningsvis nævne 4 personer, som tidligere har modtaget Forsvarets me-

dalje for deltagelse i OLFERT FISCHERs deployering til Den Persiske Golf i 1990-91. Det drejer sig om:

KK Gustav Lang
OK Johnny Lindberg Mikkelsen
OK Paul Georg Paulsen
PL Mads Lund Vestergaard

Til de pågældende vil jeg sige, at Søværnets Operative Kommando har genindstillet jer til at modtage Forsvarets medalje. Forsvarskommandoen har desværre ikke tiltrådt indstillingen. Det beklager jeg, men har hermed fornøjelsen af at overrække diplom for deltagelse i IRAQI FREEDOM til de der er til stede i dag.

Derfor kalder jeg kommandørkaptajn Gustav Lang frem.«

Kommandørkaptajn Gustav Lang trådte frem og modtog diplom

»Tillykke – og tak for en fortjenstfuld indsats.

Vi vil herefter overgå til udlevering af medaljer til øvrige. Idet det drejer sig om mange personer, vil jeg blive assisteret af chefen for Søværnets Taktiske Stab, flotilleadmiral Lars Rosendahl Christoffersen og stabschefen ved Søværnets Operative Kommando, kommandør Palle Cortes.«

Medaljemodtagerne blev kaldt frem i hold à fem til hvert af de tre borde og modtog deres medaljer.

Chef SOK påhæfter en af de mange medaljer

SÆLEN i Golfen

- og hvordan den kom hjem

DANMARK ER I KRIG! – Sådan lød overskrifterne i de danske medier. På trods af den store dramatik som medierne lagde for dagen, blev den første krigsindsats, udført af en dansk undervandsbåd nogensinde, i bund og grund en relativt fredelig oplevelse.

Dette skyldes flere faktorer: For det første sejler en ubåd med de samme rutiner uanset om der står krig eller øvelse på

SÆLEN på flådebasen ROTA (Spanien)

programmet. For det andet vidste man at den direkte trussel mod ubåde ville være relativt begrænset; da Irak ikke råder over egentlig kapacitet til bekæmpelse af ubåde (ASW-kapacitet). Dermed ikke sagt, at krig ikke er anderledes end hverdagsrutinen – selvfølgelig er det det. Specielt inden vi kom af sted, var stemningen blandt besætningen anderledes end normalt. Alle var klar over, at det vi nu stod over for var noget særligt.

Den første krigspatrolje

Efter afgang fra Bahrain gik der som altid et par dage med at finde ind i de vanter rutiner, men da det først var sket, forløbet som planlagt.

Den mest synlige forskel var tilstedeværelsen af de mange krigsskibe, enten de nu var en del af koalitionsstyrken eller fra de omkringliggende lande. Den mest mærkbare forskel var varmen. Havtemperaturen var 28-30 grader celsius, og det kunne

mærkes i båden. Heldigvis fungerede air-conditionlægget upåklageligt, så varmen ikke generede os nævneværdigt. I båden oplevedes det som en varm, lummer dansk sommerdag – dog uden solskin. Den daglige »uniform« kom derfor til at bestå af shorts, T-shirt og sandaler for de fleste af os. Enkelte hårde hunde holdt dog fast i princippet om, at man skam sejler ubåd i støvler!

Mere end et vågent øje

Kort tid efter uddykning på vej tilbage til Bahrain blev rutinerne pludselig afbrudt; røgen væltede ud af maskinrummet. Heldigvis kom røgen ikke fra en egentlig ildebrand, men »kun« fra en overophedet generator. Efter lang og trofast tjeneste var den bagbord generator bukket under for den ekstreme varme i maskinrummet, som ikke er kølet.

Senere blev det fastslået, at det blot var et spørgsmål om tid før også den styrbord generator ville have opgivet. Resten af forlægningen til Bahrain blev derfor foretaget med mere end et vågent øje på det resterende maskineri.

Tilbage fra patrulje

Når vi sejler er vi nærmest totalt isolerede fra omverdenen, så behovet for nyheder var enormt. På trods af at vi var deltagere i krigen, vidste vi egentlig forsvindende lidt om, hvad der var sket i de tre uger, vi havde været af sted.

Selvfølgelig var vi godt klar over, at vi ikke var på det tabende hold, men hvor fremskreden landkrigen var, vidste vi intet om. Derfor blev der det første stykke tid efter ankomst set meget CNN på hotellet og ringet en hel del hjem.

Usikkerheden om vores fremtid var stor – hvad skulle der nu ske? Vi kunne jo ikke sejle ud igen med kun en generator. Umiddelbart var der ingen der vidste, hvad der skulle ske. Var SÆLENS indsats i krigen mod Irak nu overstået? Flere dage gik med flere spørgsmål end svar.

Da beslutningen om SÆLENS videre fremtid i Golfen skulle træffes 10.000 km. fra, hvor vi befandt os, kunne vi fokusere på

noget andet. Amerikanerne havde, mens vi havde været ude at sejle, besluttet at lempe lidt på sikkerhedsforanstaltningerne.

Det reducerede trusselsniveau betød at vi under bestemte forudsætninger kunne bevæge os udenfor basen og hotellet igen. Det benyttede stort set alle til i større eller mindre grad at gå på opdagelse rundt omkring i Bahrain. Der var dog mange ting man skulle være opmærksom på. Ikke alene skulle man tage sine forholdsregler overfor den mulige trussel fra ikke venligtsindede lokale, men man skulle også forsøge at begå sig i et arabisk land, hvilket for de fleste var første gang. Som

SÆLEN i Tyrkiet

eksempel på lokal sædvane kan nævnes, at taxaprisen skulle aftales på forhånd, ellers kunne det nemt blive en meget dyr tur, som nogen måtte sande.

Der blev også tid til lidt socialt samvær med vores kolleger fra korvetten OLFERT FISCHER, og lidt trækken på deres ressourcer, blandt andet »lånte« vi deres præst. Han afholdt en gudstjeneste ombord. Den foregik i officersmessen og selvom rammerne var anderledes end man er vant til, indeholdt den de kendte elementer: Prædiken, salmer, bøn osv. Herefter var der kaffe og hjemmebagt kage, som korvetten også havde stået for, dejligt med et »støtteskib« lige ved hånden.

Inddokningen

Det var nu blevet besluttet hjemmefra at SÆLEN skulle have udskiftet begge generatorer. Det er en meget omstændelig proces, da generatorerne er for store til at komme ud af de gængse huller i båden. Båden er derfor udstyret med en såkaldt montageluge i maskinrummet, men at afmontere lugen, udskifte generatorerne og påmontere lugen igen tager meget lang tid, blandt andet fordi det tætningsmateriale, der sørger for at lugen virkelig er vandtæt, kræver ca. 2 uger for at hærde.

På trods af at det var værftets første inddokning af en ubåd og at der kun var en 150m lang dok til rådighed forløb det hele ganske smertefrit. Værftet arbejdede utroligt seriøst, hvilket understreges af, at de havde en dykker nede og kigge på, om vi

SÆLEN i dok, Bahrain

nu også lå helt rigtigt inden dokken blev hævet. For størstedelen af bådens besætning var der ikke så meget at lave, mens båden lå i dok. Vi holdt vagt og forsøgte derudover at gå så lidt i vejen som muligt, når de hidkaldte eksperter fra Danmark arbejdede.

Besøg hjemmefra

Der herskede stadig en smule usikkerhed om, hvad fremtiden ville bringe. Det blev dog afhjulpet af et besøg af Chefen for Søværnets Materielkommando, kontreadmiral Niels Mejdal. Han var nede for at inspicere os og båden, og benyttede samtidig lejligheden til at tale med os om deployeringen. Både om hvordan det var gået, samt hvad der kunne tænkes, at ville ske ude i fremtiden. Han fortalte os blandt andet, at alle derhjemme syntes, at vi havde gjort det godt, og at også vores uden-

landske samarbejdspartnere var godt tilfredse.

I anledning af inspektionen havde vi alle fundet vores reneste (ren skal gradbøjes, når man sejler ubåd) khaki-uniform frem, og det hvide huebetræk blev sat på huerne. Det var faktisk helt sjovt at se alle folk i den »rigtige« uniform igen, eftersom vi normalt bevægede os rundt i arbejdstøj eller shorts og T-shirt for at klare varmen. Søndag d. 11. maj blev det tid til endnu et besøg hjemmefra. Denne gang var det

Chefen for SMK, KA Niels Mejdal på værftbesøg i Bahrain

Forsvarschefen, general H. J. Helsø, Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral K. B. Jensen, samt Chefen for Forsvarskommandoens Operations- og Driftstab, generalmajor, J. B. Andersen, der bærede os med deres tilstedeværelse.

De tre herrer havde først besøgt korvetten OLFERT FISCHER på den amerikanske base, hvorefter de havde taget turen ud til ASRY-værftet, hvor SÆLEN lå i dok. Efter rundvisningen ombord fortalte Forsvarschefen og Chefen for Søværnets Operative Kommando besætningen, hvor vigtigt SÆLENS arbejde var, og om de fremtidige planer for SÆLENS deployering, der nu var kommet helt på plads.

Ved sådanne besøg er det kutyme, at man udveksler gaver. Forsvarschefen overrakte således sit våbenskjold til Chefen for SÆLEN og ligeledes gjorde Chefen for Søværnets Operative Kommando. Vores chef var dog overbevist om, at begge topcheferne allerede havde et eksemplar af SÆLENS Våbenskjold, gode råd var derfor dyre.

Det er på sådan et tidspunkt, at ordsprog er rare at have ved hånden, vi valgte at be-

nytte os af »skik følge eller land fly«. Det resulterede i at Forsvarschefen og Chefen for Søværnets Operative Kommando hver fik overrakt en kjortel med tilhørende hovedbeklædning. (Den traditionelle beklædning i den arabiske verden). Forsvarschefen tøvede end ikke et øjeblik med at iklæde sig den lokale mode, hvilket vakte stor morskab blandt besætningen.

Uddokningen

14. maj var den store dag for SÆLENS ud-

dokning. Den blev lidt forsinket af tekniske problemer men forløb ellers fint. Uddokningen blev udført i etaper for at sikre at eventuelle lækager blev opdaget i tide. Men den gamle dame var tæt takket være de dygtige folk fra Århus Flydedok, der havde lukket montagelugen, som jo havde været åbnet for at udskifte de to generatorer. Ubåden var derudover lukket vandtæt for det tilfælde at båden skulle kæntre under uddokningen.

Det blev en meget varm fornøjelse at opholde sig i båden før og under uddokningen, da det fra værftets side installerede ventilationsanlæg, var blevet afmonteret og bådens airconditionanlæg først kunne startes, når båden var fuldt uddokket. Efter uddokningen sejlede båden til en kajplads ved værftet, hvor den tekniske del af besætningen prøvekørte generatorerne og klargjorde båden til sejlads.

Planen var nu, at vi skulle sejle fra værftet til den amerikanske base for at få torpedoer ombord igen. Men på grund af en sandstorm, der på daværende tidspunkt havde været i tre dage, kunne vi ikke sejle, eftersom havnen var lukket for al trafik. Tiden

Morild i Det Indiske Ocean

blev derfor brugt til at rydde op, gøre rent og klargøre båden til en ny patrulje.

Den anden patrulje

Lidt forsinket ankom vi til den amerikanske base, så der måtte arbejdes hurtigt og effektivt for at nå den planlagte afgang. Ubåden blev klargjort på rekordtid og fik torpedoer ombord på trods af en temperatur på 38-40°C og bagende sol. Besætningen udviste her et fantastisk engagement og en næsten umenneskelig styrke.

SÆLEN afgik som planlagt og blev eskorteret af amerikanske »Gun-Boats«, indtil den var i rum sø. De amerikanske styrker tog begrebet »Force-Protection« meget seriøst og afviste flere ikke-militære fartøjer, som kom lidt for tæt på SÆLEN. Det virkede utrolig professionelt og bevirkede, at sikkerheden omkring ubåden på intet tidspunkt blev kompromitteret.

De to nye generatorer fungerede upåklageligt og sejladsen forløb fint. En mindre lækage på hydraulikolie-systemet betød dog, at man valgte at gå i havn et par dage før planlagt.

Tilbage i Bahrain

Efter SÆLEN ankom til Bahrain den 1. juni et par dage før planlagt, gik tiden med endnu en »torpedo-mik« og en masse arbejde med afrigning efter sejladsen.

Der var vist ingen i besætningen, som var utilfredse med, at sejladsen blev et par dage kortere end beregnet. Alle vidste hvilken arbejdsbyrde, der lå foran os, inden båden var klar til at blive heavy-liftet hjem.

Så lidt ekstra tid til de fornødne opgaver var meget velkommen.

Efterhånden som de forskellige opgaver blev udført, og folk med hvert deres speciale blev færdige i båden, kunne de første fra besætningen begynde at rejse hjem. Det var således en noget reduceret besætning, som sejlede SÆLEN over til det

har været af sted hjemme fra i mere end 2 måneder. Men når man først har underrettet familie og venner omkring ens hjemkomststidspunkt, så kan sådan en dag føles meget lang. Det var derfor ikke med den store entusiasme, at nyheden om udsættelsen blev modtaget.

Efter at båden var blevet lagt på siden af heavy-lifteren om morgenen, var aircondition og ventilation blevet stoppet i forbindelse med de sidste forberedelser til løftet. Det var en meget varm og stillestående luft, der mødte vagtholdet om aftenen, da de åbnede tårnlugen for at gå ned og holde vagt til næste morgen.

Om morgenen 11. juni forlod besætningen for sidste gang SÆLEN i Bahrain. Folkene ombord på heavy-lifteren gik i gang med at placere vuggerne, som båden skulle løftes i, på korrekt vis. Det var særdeles vigtigt, at vuggerne blev placeret nøjagtigt, så de to kraner delte vægten af båden ligeligt mellem sig. Hvor vigtig placeringen af de to vugger var, blev understreget af, at det var lastechefen selv hjemme fra handelsfirmaets hovedkontor, der lå i vandet iført dykkerudstyr og ledede placeringen af vuggerne under undervandsbåden.

SÆLENS 3. besætning

til tyske specialskib, der var blevet chartret til opgaven.

SÆLEN løftes ombord

Løftet skulle have været udført den 10. juni, men grundet lidt småproblemer med løftegrejet blev løftet udsat med en enkelt dag. Det lyder måske ikke som noget særligt at blive forsinket en dag, når de fleste

Da vuggerne var blevet placeret, gik selve løftet ganske langsomt og sikkert. Nærmest i slowmotion kom SÆLEN centimeter for centimeter ud af vandet, mens de ansvarlige for løftet gik rundt og kontrollerede, at alt nu var, som det skulle være. Da SÆLEN var kommet fri af vandet skulle den nu placeres i lastrummet på GRIETJE, som skibet hed. Det viste sig at

være en meget spændende operation – så spændende at en hel pakke cigaretter forsvandt hos kaptajnen for heavy-lifteren. Der var kun 5-10 centimeters frigang mellem roret og den ene kran, når båden passerede ind mellem de to kraner. Det hele forløb efter planen og SÆLEN kom helskindet i lastrummet. Her skulle ubådens køl svejdes fast til vuggerne og disse fast til lastrummets bund. Derved sikrede man, at båden på ingen måde kunne bevæge sig under transporten hjem til Danmark.

SÆLEN blev nu ikke overladt helt til sig selv på den lange rejse hjem til Danmark. Med på heavy-lifteren sejlede 3 medlem-

Jensen samt familie og pårørende til besætningen.

Det er første gang, at en dansk ubåd har opereret så langt væk fra Danmark.

Der er høstet mange erfaringer fra SÆLENS deployering. Blandt andet er »heavy-lift«-princippet klart at fortrække både af økonomiske og personelmæssige årsager.

Ligeledes blev det fastslået at aircondition og andre former for afkøling af tekniske/elektroniske installationer er en nødvendighed, når der skal opereres under høje temperaturer.

5. Eskadre

efterretningsindhentning i forskelligt omfang, og jeg er meget stolt over de uhyre positive tilbagemeldinger Danmark har modtaget fra vore koalitions partnere i denne anledning. Der er mange, der har fået øjnene op for de kapabiliteter danske undervandsbåde kan bidrage med.

Forsvarschefen sagde i juni 2002, at ubåden SÆLEN er et vigtigt led i Danmarks støtte til NATO og øvrige koalitioner indsat mod masseterrorismen i den første artikel 5 operation i NATO historien. I har til fulde levet op til de kvalitetskrav, der stilles til håndtering af vore undervandsbåde, og I har på bedste vis synliggjort anvendeligheden af mindre konventionelle undervandsbåde og de særlige facetter I tilføjer en afbalanceret og slagkraftig flådestyrke.

Viceadmiral Keatings afskedssignal understreger den høje profil SÆLEN har haft i forbindelse med operationerne i den Persiske Golf, og jeg kan kun tilslutte mig hans meget velvalgte afskedsbemærkning: »Thanks for a job exceptionally well done.«

WELL DONE til besætningerne på SÆLEN.

Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral Kurt Birger Jensen tilsluttede sig hvad Forsvarsstabschefen sagde om det unikke i SÆLENS togt og tilføjede blandt andet:

For 359 år siden, den 1. juli 1644 var en dansk flåde på 40 skibe fordelt på 3 eskadrer under kommando af Kong Christian IV, i kamp mod en svensk flåde på 42 skibe. Kongen blev såret under kamphandlingerne og mistede sit ene øje, men fortsatte kampen under mottoet: »NÅR BLOT ENHVER VIL GØRE SIN PLIGT«. At gøre sin pligt i enhver situation har været et af Flådens adelsmærker til enhver tid, og er det fremdeles i dag.

Og netop dette motto har I – personel ved 5. Eskadre og de skiftende besætninger i SÆLEN – til fulde bevist at efterleve. I har med jeres indsats skabt historie i Søværnet.

Ved afslutningen af SÆLENS deployering i Middelhavet stod det klart, at noget nyt

Chef SOK på besøg i SÆLEN – frokost på dansk

mer af besætningen for at føre opsyn med båden undervejs og løse eventuelle problemer.

SÆLENS hjemkomst

Den 1. juli vendte SÆLEN hjem til en ankomstparade efter mere end et år under fjerne himmelstrøg (afrejse d. 10. juni 2002). Båden var nogle dage forinden kommet til Danmark ombord på GRIETJE. Dette var klart den billigste, hurtigste og mindst ressourcekrævende måde at fragte ubåden på. SÆLEN fik dog lov til at sejle det sidste stykke til Flådestation Frederikshavn for egen kraft. Her blev den modtaget af bl.a. viceadmiral Tim Sloth Jørgensen, kontreadmiral Kurt Birger

Chef for Forsvarsstaben, Viceadmiral Tim Sloth Jørgensen sagde blandt andet ved hjemkomsten:

SÆLEN har siden den 10. juni 2002 været deployeret væk fra Danmark. Dette er i sig selv en markant begivenhed, der fortjener den allerstørste anerkendelse.

SÆLEN har været længere tid væk og længere væk i det hele taget, end nogen anden dansk ubåd nogensinde har været. I står her i dag som repræsentanter for personellet i 5. Eskadre, der på skift har løst opgaverne først i Middelhavet og senere i den Persiske Golf. Jeres opgaver har omfattet patruljering, overvågning og

var under opsejling. Efter en særdeles veludført opgave i Middelhavet var SÆLENS kapaciteter blevet en efterspurgt vare internationalt.

At operere i en krigszone, langt fra hjemmet under sådanne betingelser, kræver særligt meget af en besætning, der er stuvet sammen på meget lidt plads. Under de vanskelige vilkår har I formået at tilpasse jer omstændighederne uden at kny, at fokusere på opgaven og at løse den med faglig dygtighed og dedikation.

I har deltaget i det største internationale engagement, Søværnet har haft i nyere tid.

Søværnets indsats i det internationale vækker genlyd af 2 årsager. Dels fordi et land af denne størrelse stiller bidrag så mange steder på en gang, og dels fordi bidragene yder en indsats, der til fulde indfrier forventningerne hos opgavestillerne i såvel ind- som udland. SÆLEN har således også fra sine foresatte chefer i OPERATION IRAQI FREEDOM fuldt fortjent fået et meget flot skudsmål.

Med indsatsen i Middelhavet og Den Perisiske Golf foreligger dokumentationen for behovet for videreførelse af det danske ubådsvåben, og jeg konstaterer med tilfredshed, at den fælles dansk-svenske projektering af VIKING ubåden forløber planmæssigt.

Jeg vil gerne ved denne lejlighed rette en særlig tak til de repræsentanter fra Eskadren, Søværnets Materielkommando, Flådestationen, Søværnets skoler og PS Flydedokken i Århus, og andre civile firmer, som er til stede i dag. Uden jeres indsats havde det ikke været muligt at gennemføre deployeringen over et år. Der skal teamwork til at operere en undervandsbåd og der skal teamwork til at levere den nødvendige logistiske backup.

Et stort BRAVO ZULU

Jubilarstævnet 2003

Mange gamle kammeratskabsbånd genoptaget ved årets jubilarstævne på Holmen – i alt 271 jubilare, gamle gæster, repræsentanter fra Søværnet og Landsbestyrelse, 20 musikere fra Tjenestedskorpsets Musikkorps samt 15 hjælpere fra Amager, Brøndby og Roskilde afdelinger, satte søndag den 31. august deres tydelige præg på Marinestation København.

Fra tidlig morgen gik folkene fra Amager, Brøndby og Roskilde i gang med den praktiske håndtering af stævnet, der igen i år foregik på Søværnets Officersskole. Imedens kunne Landssekretæren få de sidste detaljer på plads til dagens første ceremoni, kransenedlægningen ved mindestenen for militært og civilt personel af

Gode og tætte bånd mellem Søværnet og Danmarks Marineforening

Landsformanden konstaterede, at Marineforeningen – der i år selv har 90 års jubilæum – i mange år har stået for jubilarstævnets afvikling. Samtidig kunne han lykønske Tjenestedskorpsets Musikkorps med 55 år.

»Der er således meget at fejre i dag, hvor I jubilare mødte til tjeneste i Flåden. I år kan vi glæde os over at have fire 70-års jubilare, tre 65-års jubilare, 26 60-års jubilare og ikke mindre end 55 50-års jubilare, 31 40-års jubilare samt tre 25-års jubilare«.

Mindestenen for Flådens faldne 1940-45 på Nyholm. Kranse fra Marineforeningen, Søværnet og Orlogsflåden i Karlskrona 1943-45

Søværnet faldet i Danmarks Frihedskamp 1940-45.

Kransenedlægningen blev foretaget af tidligere chef for Søværnet (1965-80) viceadmiral Sven Støckel Thostrup (æresmedlem af Danmarks Marineforening og selv 70-års jubilare) assisteret af landsformanden Otto Lichtenberg. I forvejen var der den 29. august lagt kranse af Søværnet ved chefen for Marinestation København kommandørkaptajn Bjørn Pedersen og af »Orlogsflåden i Karlskrona 1943-45« ved Gotfred Wandel.

Herefter gik det under musikledsagelse af Tjenestedskorpsets Musikkorps ned til Søværnets Officersskole hvor selve jubilæumsarrangementet foregik.

Her var der tale af Chefen for Søværnets Materielkommando samt landsformanden.

Samtidig udtrykte landsformanden stolthed over den store tilslutning, der viser at man stadig – som man har gjort i 90 år – bakker op omkring formålet med stævnet – nemlig det kammeratlige samvær.

Admiral Carstensens bæger

Landsformanden forestod efter talerne uddelingen af Admiral Carstens mindebægre. Modtagerne var i år tidligere værnepligtig Simon Stokholm og marinekonstabel Gilbert Christian Sprechler Petersen.

Dagen sluttede med en festlig sammenkomst i Søværnets Officersskoles gymnastiksal hvor de mange gæster nød den gode sild og Holmens specielle Biksemad – i dagens anledning med hele to spejlæg.

»Under Dannebrog«

Krig kan være den eneste løsning!

Denne artikel er skrevet af Henning Nielsen, sogne- og orlogspræst, var udsendt som feltpræst af reserven, og udstationeret i Camp Warehouse, Kabul, Afghanistan. Artiklen har været bragt i Dansk Kirketidende nr. 9/2003. Vi bringer den her med venlig tilladelse af forfatteren, som er SOK egen præst.

Hele koldkrigsperioden og al dens hurlumhej

Langt, langt fra Danmark læste jeg på Internettet, kort før krigen i Irak, en avisar-

Orlogspræst Henning Nielsen på toppen af en tank i Kabul, Afghanistan

tikel fra Danmark, hvor en kvindelig kollega i folkekirken udtaler følgende: »Krig kan aldrig være en løsning«.

Det er, som om man har hørt disse ord før! Men de behøver nu ikke nødvendigvis at blive mere sande af at blive gentaget igen og igen, nærmest helt bevidstløst. Efter en del år som værnspæst i det danske forsvar føler jeg mig mindre og mindre overbevist om rigtigheden af min kol-

legas udsagn. Jeg har, som efterkrigsbarn, født i 1949, oplevet stort set hele koldkrigsperioden og al den hurlumhej, den medførte på den politiske scene. Det gælder snakken om atomtruslen i midten af 1950'erne; al snakken efter Ungarnkrisen i slutningen af 50'erne og efter Cuba-krisen i begyndelsen af 1960'erne.

Samtidig med oprustningen mellem de to store supermagter, USA og USSR, og den psykiske styrkeprøve mellem NATO og Warszawa pagten, oplevede vi op gennem 1960'erne og 1970'erne en veritabel stillingskrig mellem tilhængere og modstandere af anvendelse af væbnet magt over hovedet. Vi oplevede forskellige afskygninger af fredsbevægelser, som ikke altid anvendte kun ikke-voldelige metoder for at få deres budskaber igennem. Mord, kidnapninger og pengeafpresning hørte med til dagsordenen hos disse fredsfolk. Men op gennem 1980'erne var det dog, som om kampgejsten gik af de fleste af fredsaktivisterne. Faktisk var vi mange, der troede, at fredsbevægelsen var afgået ved døden ved udgangen af 1980'erne.

Nedslående og tragikomisk

Som en udløber af koldkrigsperioden har historikere og politikere, efter Berlin-murens fald, nærmest stået i kø for at bringe afsløringer om hulheden i mange af fredsaktivisternes »virksomhed« i koldkrigsperioden. Det har været nedslående men også noget tragikomisk at læse om disse fredsaktivisters naivitet, både hvad angår politisk taktik og hvad angår realpolitik. Og næsten himmelråbende grinagtigt har det været at læse om, at visse af de toneangivende »fredsmissionærer« har haft det som en »Nebengeschäft« at være på den ret så lukrative lønningsliste som meddelere til flere af de tidlige øststater.

Det er ikke altid nemt med den politiske korrekthed. Men det har dog været temmelig velgørende, når enkelte af de gamle idealister redeligt stod frem og udtalte, at de følte sig ført bag lyset af en forfejlet eller en direkte forløjet idealisme, der i vir-

keligheden blot var et dække for benhård og kynisk, østlig imperialisme af værste skuffe.

Pacifister med dobbeltbund

Personligt har jeg aldrig følt mig tiltrukket af disse fredsbevægelser eller forskellige grupper af pacifister. Det har tvært imod altid forekommet mig, at det var på et aldeles urealistisk grundlag, de udøvede deres fredsaktiviteter. Jeg syntes, fredsfolkens budskab var for nemt og for utopisk og – ikke mindst – dobbeltbundet. For medens de talte mod krig, var det ofte underforstået, at der næsten altid var tale om vestlig magtanvendelse. Hvad der fo-

Orlogspræsten hos den lokale skrædder i Kabul

regik af magtanvendelse og undertrykkelse mod øst, hørte man aldrig eller meget sjældent om. Jeg reagerede nærmest modsat og blev udtalt forsvarsven og forsvarsvenlig.

Værnspræst i OLFERT FISCHER i 1991 i 1. Golfkrig

Jeg har således været udsendt som værnspæst med et af søværnets skibe i tre måneder i Golfområdet i 1991 i forbindelse med Golfkrigen. Senere igen var jeg atter med et af søværnets skibe i tre måneder i Adriaterhavet i forbindelse med embargoen mod de stridende parter i Ex-Jugoslavien.

Af samme grund ved jeg selvfølgelig godt, at jeg vil blive anset for at være grænsende til, hvad man kunne kalde krigslidelig. Det vil jeg dog straks tillade mig at modgå på det kraftigste. I øjeblikket er jeg i en periode af seks måneder udsendt til ét af verdens brændpunkter gennem mange, mange år, nemlig Afghanistan. Jeg er tjenestegørende som feltpræst (velvilligt udlånt fra søværnet) for det danske kontingent under ISAF, (International Security Assistance Force) i Kabul, Afghanistans hovedstad. Jeg har ganske vidst kun været her i halvdelen af perioden, men denne periode har blot, i endnu højere grad, understreget for mig, at urolighederne i Afghanistan gennem mange år er et strålende eksempel på, at pacifismen ikke dur!

Alene mentalitetsforskelle mellem folkeslagene –

Det ville i hvert fald for mig være lallende urealistisk at tale om pacifisme her, når man betragter, hvad der er overgået det afghanske folk gennem århundreder. Men vi skal heller ikke være så blåøjede, at vi ikke også må sige, at alene mentalitetsforskelle mellem folkeslagene eller befolkningsgrupper herude gør talen om pacifisme fuldstændig absurd!

Selvfølgelig skal man ikke slås for kampens eller krigens skyld, eller for våbenindustriens skyld (som visse meningsdannere, også i det kirkelige regi, har påstået er tilfældet – endda temmelig udokumenteret!) Men man skal naturligvis have lov til at slås for, at fundamentale, menneskelige værdier ikke trædes under føde. Og i den kamp må det at gribe til våben ikke være en mulighed, der vælges fra på forhånd!

»Freedom is not free«

Jeg tilhører en generation, der kun kender til 2. Verdenskrig som historie. Men jeg har da hørt mine forældre fortælle om krigen. Og jeg har som dreng, i 1950'erne, set de gamle beskyttelsesrum fra tyskertiden.

Så da vi her i den danske lejr i Kabul måtte gå i beskyttelsesrum for små tre måneder siden, og mange gange efter, fordi visse yderligtgående grupper i Afghanistan ikke ønsker vor tilstedeværelse her og derfor beskyder os med raketter, tænkte jeg på min barndoms besøg i de gamle beskyttelsesrum. Hvad jeg dengang, i drengeårene, anså for ren historie, blev pludselig meget aktuelt for mig. Det satte naturligvis en masse tanker i sving om krig og fred. Tanker om, at det bare er for nemt at række armene i vejret og sige: »Fred, fred!«

Orlogspræsten på toppen af en lastvogn

Freden er en hård kamp at vinde – eller som jeg, da jeg i 1996 var i USA med et dansk orlogsfartøj, så det indgraveret ved mindesmærket i Washington for ofrene fra Korea-krigen: »Freedom is not free«, som frit oversat må blive noget i retning af, at freden er dyrekøbt eller i hvert fald ikke gratis!

Talibanstyrets rædselsregimente

Hvad enten vi taler om »den store fred« eller »den lille fred«, så er der mange hurdler, der skal overstås, inden freden kan vindes. For nogen tid siden deltog jeg i et arrangement inde i Kabul, hvor den afghanske præsident, Hamid Karzai, var til stede. Medens jeg sad og lyttede til denne kloge og veluddannede mands tale, kom

jeg til at tænke på, at den skrøbelige fred i Afghanistan helt og holdent afhænger af, om denne karismatiske leder af et land, i konstant indre splid, kan holde sig ved magten. For ét er sikkert: hvis det skulle lykkes for præsident Karzais modstandere at vælte ham, så er der ingen, der ved, hvordan det vil gå i Afghanistan. (Og Karzai har afgjort mange fjender.) Men jeg tror dog, at der er mange afghanere, der håber på, at Karzai vil kunne blive siddende. Om ikke for andet så fordi mange afghanere har i alt for frisk erindring, hvordan det var at leve i Afghanistan under det formørkede, middelalderlige talibanstyrer, der blev smidt på porten for mindre end to år siden. Under talibanstyrets rædselsregimente blev der myrdet løs på det mest bestialske. Den behårde sharialovgivning, som talibanstyret straks indførte ved sin magtovertagelse, betød mange uskyldige menneskers død. Jeg mindes med gru, hvordan vi på TV kunne se, med hvilken afskyelig afstumpethed og brutalitet, talibanstyret arrangerede offentlige henrettelser på det store, centrale stadion i Kabul som led i den religiøse »opdragelse« af det totalt underkuede, afghanske folk. Fra samtaler med lokale hernede ved jeg også, at det var med stor ulyst, de overværede disse henrettelser, men frivilligheden i ønsket om fremmøde var ikke til stede.

Krigen mod Saddam Husseins styre

Det har været tankevækkende for mig at kunne bruge ledige stunder til at læse bestselleren af den norske forfatter, Åsne Seierstad, »Boghandleren i Kabul«. Til de danskere, der endnu ikke har læst denne fremragende bog, vil jeg sige: Tag denne bog og læs den omhyggeligt! Den giver god forstand. Også på begreber som krig og fred. I denne bog bliver læseren, på den mest levende måde, mindet om talibanstyrets rædsler.

Ikke langt fra Afghanistan har krigen mod Saddam Husseins styre i Irak været udkæmpet på, ja, undskyld udtrykket, »mønster værdig vis«. På trods af enkelte fejlslagne operationer, der desværre krævede civile ofre, kostede den krig, der nu synes overstået, inden den næsten kom i gang, ganske få ofre i sammenligning med andre krige og – ikke at forglemme – mange færre ofre end de uskyldige mennesker, der ellers ville være blevet udslet-

tet under Saddams rædselsregime. Må det være tilladt at anføre, at de samme mennesker, der – meget mod deres vilje, men undertrykte af utryghed og frygt – blev kommanderet ud i Baghdads gader for at »hylde« Saddam Husseins popularitet nu, med deres nyvundne følelse af frihed og ganske overvældede over budskabet om styrets fald, helt spontant samles på gaderne fyldt med glæde og begejstring. (Plyndringerne efter styrets fald er, for mig at se, en ganske vist kedelig men alligevel forståelig reaktion på mange års undertrykkelse og udnyttelse!)

For mig at se er det helt urealistisk at tro på pacifismen, så længe der bare er to mennesker på jorden til at være uenige. Og det faktum troede jeg egentlig, vi var nået frem til for mange år siden. Men det er åbenbart stadig populært at fremføre sine synspunkter i den kirkelige debat mod krigen, solidt garneret med isolerede bibelsteder. Jeg kender ganske udmærket det gammeltestamentlige skriftsted fra profeten Esajas om at »smede sværd og spyd til plovjern og vingårdsknive« Men jeg kender også et andet skriftsted, fra Joel 3:15, hvor der siges det stik modsatte: »Smed jeres plovjern om til sværd og jeres vingårdsknive om til spyd!«

Til min kære kollega og alle andre hjemme i Danmark, der påstår, at »krig aldrig kan være løsningen« vil jeg i al »venskabelig og fredsommelig uenighed« sige: Lad nu være med at få morgenkrydderen galt i halsen over mine betragtninger. Dette indlæg er ikke noget krigshyl! Men jeg tror altså, at det er noget nemmere at sidde hjemme i Danmark og tale mere abstrakt om begrebet fred og »ikke krig« end det er, hvis man har mødt ofrene for krigens rædsler.

Og den seneste tids tomme retorik fra modstanderne af dansk deltagelse i krigen mod Irak buldrer på en lige så tom måde som den ellers hedengangne, socialdemokratiske fodnotopolitik op gennem 1980'erne.

Det forlød på et tidspunkt, inden krigen mod Irak brød ud, at hvis amerikanerne og deres allierede overskred en bestemt streg på landkortet i deres fremmarch mod Bagdad, ville der blive benyttet kemiske våben. Hvabehar? Har vi ikke i månedsvis hørt fra Iraks side, at landet ik-

ke har kemiske våben? Om man nu, efter Saddam-styrets fald, finder disse våben eller ej, er, for mig at se, aldeles uden betydning!

Jeg vil antage, at der ret hurtigt, når alle realiteterne om krigen kommer på bordet, er nogle politikere, både i Danmark og på den internationale scene, der skal sluge nogle kameler, i anledning af, at de sagde nej til deltagelse i krigen mod Irak på et for løst eller på et direkte forkert grundlag. Man skal ikke være skadefro, men Chirac og konsorters »rene hænder« vil virke knapt så rene, når det viser sig, at de har ladet sig føre bag lyset.

Saddams fald – en stor lykke for alle muslimer

Derfor vil jeg helt personligt rose statsministeren og den danske regering og – i dette tilfælde – dens støtteparti, Dansk Folkeparti, fordi de ikke lod sig koste rundt i manegen af Lykketoft, Auken'erne, Holger K. der bevidstløst gik arm i arm med pacifistiske sværmere som fx. Globale Rødder.

Selvfølger er krig ikke et ubetinget gode. Men man må også være så realistisk, at man må sige, at: af to onder vælger man det mindste – og dét kan altså være krigen og konfrontationen i stedet for en mere eller mindre stiltiende accept af undertrykkelse og utryghed. Det har jeg tænkt på mange gange, når jeg kører gennem Kabuls gader, hvor specielt unge mennesker og børn i massevis hilser glædestrålende på os, fordi vi i ISAF (International Security Assistance Force) er blevet en slags symbol på, at tyranniet under talibanstyret er knækket.

Det kan godt være, at det afghanske folk stadig lider nød, fattigdom og sult. Men alene den omstændighed at utrygheden og frygten for vilkårlige voldshandlinger, overgreb og fængslinger med umenneskelig tortur fra undertrykkernes side er historie, gør, at man, på trods af fattigdom og nød, kan være glade! Også her i Afghanistan anser nemlig mange Saddams fald som en stor lykke for alle muslimer.

Orlogspræsten med fly

Mindeplade for admiral Hans Jørgen Garde

Søndag den 3. august 2003 afsløredes en mindetavle over Admiral Hans Garde. Tavlen er ophængt på væggen på 1. sal oven for trappen og er skænket af Århus Samvirkende Soldaterforeninger. Mindetavlen er fremstillet af en skive fra et af de egetræer, som er anvendt i f.m. restaureringen af Fregatten Jylland. På pladen er opsat et relief af admiralen i bronze, udformet af kunstneren Jytte Jepsen.

Chefen for Søværnets Operative Kommando sagde ved afsløringen af mindetavlen blandt andet:

Det er en stor glæde at se, at så mange har efterkommet invitationen og er mødt op her i dag. Også tak for mange venlige tilkendegivelser med forslag til yderligere gæster – vi har efterfølgende udvidet gæstelisten, men beder i forvejen om tilgivel-

Chefen for Søværnets Operative Kommando med de tre døtre Garde

se for, at der uundgåeligt vil være personer, som eventuelt vil kunne føle sig forbigået.

Efter min korte velkomst vil døtrene Garde foretage afsløringen, hvorefter Helene har ønsket at sige nogle ord.

Der er tidspunkter i vores liv, som mejsler sig fast i vores erindring. Det kan være i vores personlige tilværelse og det kan være begivenheder, som har indflydelse på verdens gang, som f. eks. 11. september 2001.

For alle os der er samlet her i dag vil den 3. august 1996 for evigt være mejslet i vores bevidsthed.

Vi ved alle, hvad vi hver især foretog os den dag, da vi modtog meddelelsen om den tragiske flyulykke på Færøerne.

Der er gået 7 år siden netop i dag og vi har fået tragedien på afstand, men det ændrer ikke ved, at ulykken stadig er lige uvirkelig og ufattelig.

Det gælder selvfølgelig først og fremmest de familier, der blev direkte berørt på så grufuld og tragisk vis – og det gælder i særlig grad Helene, Trine og Sofie, der mistede deres højt elskede far og mor.

Og det gælder alle os andre, der mistede vores højt skattede admiral og Forsvarschef.

Selv om der er gået 7 år, lever mindet om Admiral Garde videre – ikke bare om den korte tid i Forsvarets højeste embede, men også om admiralens virke i foregående funktioner.

Det gælder selvfølgelig også admiralens virke som chef for Søværnets Operative Kommando her i Århus.

Foran den netop afslørede mindeplade siger Helene tak på familiens vegne. Til højre ses en af initiativtagerne, formanden for de Samvirkende Soldaterforeninger, Henning Nordmand

Det har jeg mødt mange eksempler på her i min forholdsvis korte tid som chef for Søværnets Operative Kommando.

Det mest markante eksempel er imidlertid ideen hos De samvirkende Soldaterforeninger her i Århus om muligheden for at opsætte en mindetavle for Admiral Garde her i hovedkvarteret.

Det var en meget smuk gestus, som vi selvfølgelig var meget positiv over for og det er derfor i dyb taknemmelighed til de Samvirkende Soldaterforeninger at vi er samlet her i dag til afsløringen af den smukke mindetavle.

Bronzeportrættet er udført af kunstneren Jytte Jepsen og planken er skåret ud af en

af de gamle flådege, der blev plantet som følge af Københavns Bombardement og Flådens ran i 1807 med henblik på genopbygning af Flåden.

Dermed er familien Gardes stolte militære tradition og historie sat i det rette perspektiv. Tillad mig her som et kuriosum nævne, at repræsentanter for korvetten OLFERT FISCHER under hjemsejls fra Den persiske Golf så sent som i juni lagde en krans ved kontreadmiral Hans Georg Friboe Gardes grav på Ta'Braxa kirkegården i Valletta på Malta.

Den største tak skal imidlertid gå til døtrene Garde fordi I – Helene, Trine og Sofie – viste tanken om en mindetavle velvilje og imødekommenhed og ved at godkende ideen og give os mulighed for at være samlet her i dag omkring mindetavlen for Admiral Garde.

Afslutningsvis vil jeg gerne på vegne af Søværnets Operative Kommando takke for, at SOK får æren af at lægge hus til den smukke mindetavle over Admiral Hans Garde.

Med disse ord vil jeg gerne invitere gæsterne til at tage mindetavlen nærmere i øjesyn og betragte admiralens portræt i rækken af tidligere chefer. Det er dette portræt, der har været kunstnerens udgangspunkt for fremstillingen af bronzeportrættet.

På trappen i SOK ses bl.a. KA Poul Schriver, fhv. FC GN Chr. Hvidt og farvandsdirektør, viceadmiral Knud Borch

Den Baltiske Flådes 300 års jubilæum

Den Russiske Østersøflåde, også kendt som Den Baltiske Flåde kunne i juli 2003 festligholde sit 300 års jubilæum. Begivenheden blev markeret i Baltijsk og Kaliningrad i dagene 25. - 28. juli 2003. Flådecheferne fra landene omkring Østersøen og enkelte flådechefer fra andre lande var inviteret til at deltage. Hovedparten af landene var ligeledes repræsenteret med et skib. Fra Danmark deltog inspektionsskibet THETIS.

Den i særklasse bedste

THETIS ankom til Baltijsk fredag d. 25. juli, hvor værtsskibet PYLKY ventede på reden for at ledsage THETIS i havn. Efter

Chef SOK til reception i samtale med forfatteren og Chefen for den russiske Østersøflåde

ankomst aflagde Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral Kurt Birger Jensen visit ved chefen for flådebasen og hos borgmesteren.

Admiralen var om bord i THETIS vært ved en reception, der var mere end velbesøgt. Over 230 mennesker mødte frem og nød til fulde den i særklasse bedste reception, man kunne forestille sig. Ud over den

Statuen af Peter den Store, netop afsløret

veltillavede mad var den professionelle fremtoning, som besætningen lagde for dagen, en oplevelse. Det blev der talt meget positivt om – også i dagene, der fulgte.

Peter Den Store

Grundlæggeren af Den Baltiske Flåde, Peter Den Store, blev æret gennem afsløringen af en statue af ham foran Den Baltiske Flådes hovedkvarter i Kaliningrad. Begivenheden blev overværet af den russiske flådechef, chefen for Østersøflåden, de udenlandske flådechefer, attachécorp-

set og en større gruppe af civile. Alle blev vidne til et flot gennemført arrangement med taler og musik på en flot dag med blå himmel.

Fra landgangsskibe til redningshelikoptere

En stor sejrende parade blev gennemført på Flådens dag, søndag d. 27. juli. Den russiske flådechef, chefen for Østersøflåden, de udenlandske flådechefer, attachécorpset, pensionerede admiraler fra den russiske flåde og et stort antal gæster, bl.a. den tidligere chef for Østersøflåden, nuværende guvernør i Kaliningrad Oblast V.G. Yegorov, overværede paraden fra destroyeren NASTOYCHIVY. Fremvisningen indeholdt et bredt udsnit af, hvad Østersøflåden har at byde på i dag, alt lige fra landgangsskibe til redningshelikoptere. Alt sammen udført i et inferno af røg og damp.

THETIS sejlede fra Baltijsk tirsdag formiddag og ankom planmæssigt til Flådestation Frederikshavn onsdag aften.

Inspektionsskibet havde en veludført dåd bag sig – og havde på aller fornemste vis repræsenteret Danmark under det russiske flådejubilæum.

Ove Bach Hansen
Major, Assisterende Militærattache

Optræden af den russiske flådes mandskor, der gæstede Århus for to år siden

Automatikfagteknikeruddannelsen i Søværnet

23. maj 2003 afsluttede »AT hold-1-1999« Automatikfagteknikeruddannelsen ved Søværnets Tekniskole, Teknisk Kursus.

AT-uddannelsen

Automatikfagteknikeruddannelsen er en cirka 4 år lang civil kompetencegivende lærlingeuddannelse.

Efter en militær grunduddannelse ved Søværnets Grundskole i Auderød og sejlads på skoleskib, i alt cirka 5 måneder, møder lærlingene på Søværnets Tekniske Kursus (Teknikskolen på Holmen) til den faglige, teoretiske grunduddannelse. I modsætning til civile tekniske skoler foregår hele teoriuddannelsen i en samlet periode på 12 måneder. Efter afsluttet teoretisk grunduddannelse følger en 3 måneders funktionsuddannelse, som er målrettet mod den efterfølgende praktikuddannelse og tjeneste på Søværnets skibe.

Praktiktjeneste i Flådens skibe

Lærlingenes praktiktjeneste på Søværnets sejlsende enheder varer cirka 28 måneder. I denne periode gør lærlingene fyldest i et skibsnummer, men er også samtidig under uddannelse. Efter praktikuddannelsen møder lærlingene igen på Teknisk Kursus til de afsluttende eksamener, repetition og svendeprøve. Repetitionen og svendeprøve har en varighed på 3 måneder, hvorefter lærlingene får udleveret Svendebeviset – ingen er dumpet endnu! Lærlingeuddannelsen ved Forsvaret er underlagt Undervisningsministeriets og Lærlingeudvalgets bekendtgørelse og cirkulærer. Ved eksamener såvelsom svendeprøve er der derfor tilknyttet civile censorer.

Anerkendt og højt respekteret

Søværnets lærlingeuddannelse er meget anerkendt og højt respekteret på det civi-

MOKS Jim Christensen får overrakt kursusbevis samt svendebrev af chefen for Teknisk Kursus, OK Søren Beck.

le arbejdsmarked. Karaktergennemsnittet for Søværnets lærlinge er væsentligt højere end på tilsvarende civile tekniske skoler.

Blandt årets svendebreve kunne man da også glæde sig over to elleve-taller og tre ti-taller. Ved den mundtlige svendeprøve fik halvdelen af lærlingene karakteren 13 for deres præstation, hvilket indikerer en høj undervisningsstandard på Teknisk Kursus.

Elektronikfagteknikeruddannelse og ditto data-

Udover automatikfagteknikeruddannelsen tilbyder Søværnet også en elektronikfagteknikeruddannelse, samt fra 2004 en datafagteknikeruddannelse.

Nogle af lærlingeuddannelserne foregår i samarbejde med Flyvevåbnets Specialskole i Værløse.

»Rygraden« i det daglige

Søværnets lærlinge og svende er i høj grad med til underbygge det meget høje faglige niveau ude på tjenestestederne og er »rygraden« i det daglige vedligeholdelsesarbejde og beredskabet i skibenes elektronik, våben- og sensorsystemer med videre.

Hvis man vil vide mere om lærlingeuddannelsen i Søværnet kan man rette henvendelse til Teknisk Kursus, Søværnets Tekniskole på Holmen.

Søværnets Tekniskole, Teknisk Kursus

Svendehold AT1-1999, bestående af: (første række fra venstre) CSG Arne Thanning (FGL 4), MOKS Jørgen Smith Aadmzig Andersen, MOKS Bo Allan Christensen, MOKS Peter Stener Nielsen, MOKS Jacob Aulbjerg Nielsen, OK Søren Beck (CH TEK), (anden række fra venstre) MOKS Flemming Sørensen, MOKS Jim Christensen, OS Niels Peter Juliussen og MOKS Leif Roest Jacobsen. Foto: SVN

Det gode skib THETIS og brødrene Fyn

Svendborgs adoptionsskib har flere fynboer ombord, heriblandt to muntre sydfynboer

Af Helle Kolding

Pludselig en myretue

I horisonten anes den svage kontur af Bornholms bakkede strande og henover den spejlblanke vandflade lyser solens sidste svage aftenstråler. Så brydes stilheden af en gennemtrængende højtaler, der kan høres fra udsigtstårnet til nederste dæk. »Der er signal igennem«, lyder det kort, og med et er det ellers næsten sovende skib blevet til en myretue af bevægelse og det før så tomme helikopterdek summer som et fluepapir.

Efter fjorten dage på søen skal det udnyttes, at man nu er kommet så tæt på land, at der kan opfanges telefonforbindelse. Og bedste mulighed for signal er og bliver på det næsten tomme agterdek. Derfor står næsten halvdelen af skibets besætning i samme nu og klimprer på mobiltelefonernes tastaturer, mens mågerne forbløffet standser i flugten og hilser med visne skrig.

På grund af skibets tekniske udstyr og beskyttede vægge er det nemlig mere end svært at få forbindelse inden døre, så når der er signal, skal det udnyttes udenfor, og derfor er helikopterdekkeet bedste mulighed. Nu, hvor man er kommet ind i den store øvelses sidste fase, er der også blevet tid til en kort snak med dem derhjemme. Efter to ugers hektisk aktivitet er der ved at falde ro over THETIS. Skibet slummer i den stille aftenstund.

Svendborg – 750 års jubilæum

I officersmessen er der kun et par stykker til aftenkaffen. Resten »tørner ind« for lige at få nogle ekstra timers fortjent søvn og både i sergentmessen og de meniges messe er der lige så tomt.

THETIS glider langs Bornholms vestkyst forbi Dueodde og går mod sydøst. En øvelse er ved at være slut, men andre opgaver venter. Først et par dages havneop-

hold i Kiel, så hjem til Frederikshavn og sommerferie, og så ellers nye øvelser og nye opgaver resten af året – i et hårdtpakket program. Så mange opgaver, at THETIS ikke når at kigge indenfor sin adoptionsby Svendborg, heller ikke selv om byen i år kan fejre 750 års jubilæum.

– Det er vi meget kede af. For det betyder også meget for os selv at besøge vores adoptionsby. Det er noget de fleste af os plejer at se frem til. Men det er simpelthen umuligt at få til at hænge sammen i år, fortæller kommandørkaptajn Ulf Berthelsen, chef på THETIS.

De fynske forbindelser

Inspektionsskibets fynske forbindelser kan ses i flere »souvenirs« og gaver, som skibet har modtaget gennem tiden og som stadig findes på skibet. Og der er også nogle fynboer med blandt den knapt 90 mand store besætning. Heraf endda et par sydfynboer.

I maskinafdelingens vagtstue snakkes der livligt. Vagtholdet holder sig vågne med kaffe og videofilm og ikke mindst en god snak, mens der holdes øje med alle de skærme, der fortæller om hver enkelt lille maskine eller tekniske forbindelse på hele skibet. Rummet er fyldt med røde og grønne og blå displayprikker, nogle der skal lyse og nogle, der bestemt ikke bør lyse.

I den muntre snak høres også et par umiskendeligt fynske stemmer. Det er »brødrene Fyn«, der er på vagtholdet.

– Næ, vi er ikke brødre. Men vi påmønstrer næsten samtidig og kommer næsten samme sted fra, så det var næsten naturligt at vi holdt sammen fra starten og så kalder de andre os altså brødre, lyder det smilende fra Morten Møller.

Masser af gang i den

Morten Møller har været i søværnet i to år, mens hans kammerat Dennis Jørgen-

sen har været der i knap tre år. Begge er 25 år og fra henholdsvis Faaborg og Vester Hæsinge.

– Jeg valgte Søværnet, fordi her er mange unge mennesker. Desuden havde jeg hørt, at der var »masser af gang i den« og spændende oplevelser, og jeg hader at kede mig, tilføjer Morten Møller.

Både han og Dennis er enige om, at Søværnet til fulde har levet op til deres forventninger. De startede begge på et andet inspektionsskib, TRITON, og sejlede på Grønland og de er lidt kede af, at THETIS nu er blevet kommandoskib.

– Det betyder mindre tid hjemme, fortæller Dennis Jørgensen. Før var sejltiden ret fast med to eller tre måneder ude og tilsvarende tid hjemme, men som kommandoskib skal THETIS sejle meget alle andre steder end i Nordatlanten, og det betyder, at skibets »arbejdstid« bliver meget mere variabel med mange øvelser undervejs og en del havneophold. Morten er elektriker ombord mens Dennis er maskinmand, og de kan lide deres job og ikke mindst fællesskabet ombord.

– Man kommer jo tæt på hinanden, når man bor på et skib og er sammen 24 timer i døgn. Det kan være anstrengende nogle gange, men det giver også sammenhold, erklærer Dennis.

Det kribler alligevel – søen

– Når man så er hjemme, så er man hjemme. Men faktisk kan man godt føle sig lidt alene, når man har været hjemme nogle dage og så må man af sted igen, supplerer Morten. Begge er enige om, at det er rart at komme hjem og de er begge stærkt knyttede til Sydfyn, men når de har været hjemme i nogen tid, kribler det alligevel for at komme tilbage på søen.

– Jeg dur ikke til et 8-16 job, erkender Morten og Dennis nikker samtykkende.

– Selvfølgelig er der også faste rutiner her, og åbent skib-arrangementer eller cocktailparties er bare bvadder, lyder det

hurtigt fra de sydfynske »brødre«. Men så er der alt det andet, der opvejer de sure stunder. Kammeratskabet, sejlturene, øvelserne.

– Og nu vi skal til Kiel, skal vi more os og nok skabe os lidt tosset, griner Morten.

De to fynboer er endnu ungarle, men har venner og familien i det fynske, og de indrømmer, at livet til søs nok er lidt nemmere, når man ikke har kone og børn derhjemme.

– Men det bliver vel også en rutine. Der er da mange ombord, der klarer det fint, siger Dennis.

Indtil videre har ingen af dem planer om at skifte Søværnet ud med en stilling på land, men foreløbig tager de også bare en dag ad gangen. Og skal der et nyt job til, så skal det i hvert fald være noget med at sejle, understreger Morten.

Ikke den værste by at more sig i!

Tilbage på Fyn kan de også bruge fritiden sammen. Begge kan lide at gå på jagt og mens Morten dyrker roning, spiller Dennis fodbold i VB 90. Til gengæld er de ikke så imponerede af det sydfynske natteliv. Næ, så er det bedre at slå sig løs i nogle af de store havne. Og Kiel er ikke den værste by at more sig i, skulle vi hilse og sige!

BALTOPS 03 set fra sidelinien

Amerikanske soldater første gang på Bornholmsk jord

Øvelse BALTOPS 03 blev på mange måder en særlig begivenhed i år, selvom øvelsen finder sted hvert år og også tidligere har inddraget Bornholm og det østlige Danmark som øvelsesområde. I år blev det nyt, fordi man valgte også at inkludere amerikanske landstyrker, både US Marines og Pennsylvania Army National Guard i øvelsen, og fordi øvelsen sluttede af med en »Non-combattant Evacuation Operation«-dag med omkring 300 frivillige bornholmere som evakuerer, flygtninge og demonstranter.

Både for Bornholmerne og for amerikanerne var det lidt af en kulturoplevelse at møde hinanden. Meget er hørt og sagt om de amerikanske soldater, og med den nyligt overståede Irak-krig in mente, var interessen ekstra stor for at se soldaterne i de lysebrune og mørkebrune camouflaguniformer. Selv holdt de to forskellige amerikanske enheder meget skarp afstand til hinanden. Der blev samarbejdet, for øvelsens skyld, men det var tydeligt, ikke mindst for de danske deltagere, og omgivelserne på Almegårds Kaserne hvor de amerikanske styrker var indkvarteret under øvelsen, at de to enheder »undgik hinanden« videst muligt.

Som en soldat fra Pennsylvania Army National Guard formulerede det, holdt de sig mere fornuftigt fra de »over-motionerede marinedrenge«, mens en anden US Mariner forklarede, at de »der hjemmevernssoldater« kendte jo ikke til rigtig krig.

Helt rigtig er ingen af delene selvfølgelig, men parterne samarbejdede fortrinligt på øvelsen og nøjedes med at drille hinanden på næstekærligste vis, fortrinsvis da der midt i øvelsen blev et enkelt døgn afslap-

ning med bytur og sightseeing rundt på Bornholm.

Pennsylvanian Army National Guard er lidt for sig selv, også uddannelsesmæssigt, og bliver mange gange fejlagtigt sammenlignet med det danske hjemmevern. Fælles for begge værn er, at de fortrinsvis er baseret på frivilligt personel eller folk der afgiver en vis tidsperiode til at tjene værnet, men så hører lighederne også op. Pennsylvanian Army National Guard sættes eksempelvis ind, hvis der er optræk til indenlandske optøjer, som det var under Los Angeles-urolighederne for cirka 10 år siden, samt for at opretholde lov og orden i katastrofesituationer, hvor man frygter anarki, plyndringer og selvtægt. Derudover sættes Pennsylvanian Army National Guard også ind ved oversøiske operationer, øvelser og opgaver udenrigs. Det gør det danske hjemmevern heller ikke. Endnu i hvert fald.

US Marines derimod er en videreudviklet og specialiseret, hårdt trænet eliteenhed. Og disse soldater gæstede så Bornholm et par uger for at deltage i BALTOPS 03, hvor de straks efter ankomsten og mødet med det lille stykke Danmark blev spurgt om deres første indtryk.

Jo, I har nogle små biler og meget store harer herovre, lød svaret. Ikke uden ærefrygt.

Det var også betryggende at vide, at der lå en McDonald's ikke mange mil fra indkvarteringsstedet, og at der var rigelige forsyninger af cola og isterninger med hjemmefra.

Her er samlet lidt af det amerikanerne sagde om og oplevede i Danmark. For stort set alle sammen var det deres første møde overhovedet med det lille land, mens mange aldrig før havde været udenfor USA.

Sergent Brandon Balaka og sergent Andrew Ciula havde aldrig været i Europa før.

– Det ser ud til at være et meget smukt land, og jeg glæder mig til at se endnu mere af det, fortæller Brandon Balaka.

Han har været i US Marine Corps i tre år og er nærmest »født« ind i det, da det meste af hans familie allerede er indenfor.

– Der har aldrig været sat spørgsmål for hvad jeg skulle være, det var ligesom afgjort, indrømmer han.

Nu er han 21 år og har dermed samme alder som hans kammerat, der har været i korpset i fire år.

– Jeg havde et par kammerater i korpset, som fortalte mig om det, og jeg havde allerede hørt en del om de hårde drenge og den grundige træning, hvilket jeg synes lød utroligt spændende, siger Andrew Ciula.

– Derfor besluttede jeg mig for at gå ind i korpset, tilføjer han.

– Vi har ikke set så meget af øen endnu. Kun kasernen og der sker ikke meget, siger Brandon Balaka.

– Men der er mange harer i området og de er store som hunde, tilføjer hans kammerat.

Cafeteria assistent Mona Lund sørgede for at de amerikanske soldater ikke kom til at mangle varm kaffe på de kolde danske morgener. Det blev til omtrent 700 kopper kaffe om dagen og næsten lige så meget tevand.

Mona Lund arbejder i afdelingen for smørrebrød, og selvom de amerikanske soldater nok kunne tage fra ved måltiderne, så betød de mange ekstra munde ikke ret meget ekstra arbejde for hende.

– Jeg skar en masse ekstra pålæg, men smørrebrødet ville de ikke have, så derfor betyder det ikke så meget, forklarede hun.

Det blev til mange kilo te og kaffe, der skulle hentes hver dag. Men dette blev slet ikke noget problem for Mona Lund.

– Jeg fik slet ikke lov til at flytte de tunge vandtanke selv. De amerikanske soldater var utroligt søde og flinke til at hjælpe, så vi hyggede os. Og så gør det ikke så meget, at de amerikanske soldater ikke brugte te vandet til te, smilte hun.

Af Helle Kolding

Aalborg Marinemuseum i år 2003

Der har gennem tiderne været tradition for, at besætningen på Aalborgs adoptionsskib, minelæggeren MØEN, og besætningerne på de af flådens skibe, der besøger Rebild-festen, benytter sig af lejligheden til at aflægge Marinemuseet et besøg.

Rundvisere

Det er både dygtige og erfarne guider, der viser rundt på museet. Alle med baggrund enten i Søværnet eller i handelsflåden. Jeg blev givet en speciel rundvisning af pensioneret advokat, lektor, lic.jur. Per Jacobsen. Per Jakobsen er tillige uddannet søofficer fra 1952 med rang af kaptajn-

Rundviser Jacobsen
Foto: Henrik Wahlström

løjtnant. Man skal stå meget tidligt op for at matche Per Jacobsens viden i søkrigshistorie og enkelt fartøjer. Hans viden er meget stor – og han kan fortælle mange fine og morsomme anekdoter om Søværnet og enhederne i lang tid. Hvem ved for eksempel, at Marsmarken ved Søværnets Officersskole har været stedet, hvor kæmpestore krigsskibe i 1700-1800 tallet buldrede ned ad slisker og ramte vandoverfladen med kaskader af vand? Og hvor skibsbyggere og fattige tømrersvende med spænding stod og afventede, om skibet lagde sig om på siden? Det skete for det

svenske orlogsfartøj »WASA« på sin jomfrurejse. Man havde bygget et ekstra kanondæk for at kunne overvinde danskerne – uden at spørge de sagkyndige. Så da alle WASA's sejl var sat – kæntrerede skibet og sank på 30 meter vand.

Hele museet er bygget op omkring udvikling omkring Aalborg, som karakteriserer den driftige by. Bl.a. er der model af gravearbejdet ved Hals Barre med det formål at gøre renderne dybere. I perioden 1971-1991 blev der fjernet ikke færre end 8.500.000 kubikmeter havbundsmaterialer.

Skibe af enhver art

Alt fra fregatten JYLLAND, slagskibene HOOD og BISMARCK frem til Mols Liniens hurtigfærger ses som store modeller på museet. Koffardiskibe fra handelsflåder i ind- og udland er også rigt repræsenteret. Der er en model af TITANIC – hvor man kan se et af ankrene, som vejede 15 tons og som skulle fragtes af 20 he-

Model af Tysk S-båd

ste. Det nyeste på museet er en »kølhaling« af fregatten CHRISTIANSBORG på Holmen. En kølhaling var/er ikke en tur omkring skibets køl for den mest samspilsramte og normafvigende, autonome ombord – men en grundvask og rengøring af skibets bund, når det ligger i dok. I 1948 skete der et forlis 16 sømil fra Hals Barre. Alle sejlrender skulle ellers være rensat for miner kastet ud fra engelske fly – men én mine havde man altså ikke fundet. Tidligt om morgenen 11 juni – mens

alle sov – skete der en minesprængning. På meget kort tid stod skibet på bunden med masterne stikkende over vandet. 41 passagerer og 7 besætningsmedlemmer mistede livet, fordi skotterne ved detonationen blev blæst skæve og døre og luger derved ikke kunne åbnes.

Knud Rønfeldt

Knud Rønfeldt er den medarbejder, som har lavet flest af de store træskibskopier. Der er mange kopier af flådefartøjer – men primært af krigsskibe som dominerede det danske søværn og den engelske

SØBJØRNEN med sit på det tørre

marine i århundrede. Modellerne er MEGET store – til mindste detalje – og så har Knud Rønfeldt på alle sine modeller »ansat« en besætning for at skabe »liv ombord«.

Da man for nogle år siden sagde farvel til torpedobåden SEHESTED, var der planer om en plads på Marinemuseet. I øjeblikket er der forhandlinger i gang, således at SEHESTED forhåbentlig kan komme til at ligge nær SPRINGEREN. Dette sammenhold kunne dermed vidne om en fælles fortid i Søværnet, hvor øvelser i Østersøen og mødet med Warszawa-pagtens skibe ofte var en oplevelse, som kunne slide lidt på nerverne hos de ombordværende i Søværnets skibe. Man kan derved håbe på, at det ender med, at de to orlogsfartøjer fra Den Kolde Krig ender med at ligge sammen i fredelige omgivelser på Aalborg Marinemuseum.

OS Henrik Wallström, SOK.

Slang i Søværnet

Med det opbrud der er og kommer inden for Forsvaret bliver det svært at opretholde de vigtige traditioner. Kulturarv er måske en bedre betegnelse for de små ting i hverdagen og de store ved fest, der får personalet til at knokle som besatte, når det gælder – og være udholdende, når det er rigtigt kedeligt og træls.

Vi har vores identitet som medlemmer af besætningen på hvert enkelt skib eller etablissement på land. At have identitet fælles med større formationer som for eksempel Flåden er stadig naturligt for os. Den har kongerne i dette land bygget deres magt på så langt tilbage som historien går.

I dag er det noget vanskeligt at identificere sig med hele det danske forsvar, når det nu ikke mere er »Moder Danmark«, der er i forreste skudlinie. Fælles (forsvars-)identitet kan kun bygge på to ting, der i bund og grund er modsat af natur. Det ene og det bedste, naturligvis, er tillid og kendskab til hinanden i de forskellige værn. Det andet fælles rædsel, som vi så begyndelsen af 11. september 2001 ved 13-tiden.

I dette blad lægger vi stor vægt på at bevare kendskabet til Flådens rødder og dens menneskers daglige gøren og laden. Ikke mindst lægger vi vægt på den til alle tider nærværende hu-

mor, der gør os til en særlig udvalgt skare, hvis vi forstår den. At have et særsprog, at have et »corporate common language« – et fælles »storytelling sprog« – læs videre i »moderne management for nye virksomhedsledere«. I Flåden har vi altid haft det og det virker.

Den meget berejste stabslæge og læge i Søværnet gennem mange år, Leif Vanggaard, har samlet en del af den vigtige kulturarv i et 94 sider stort hefte »Slang i Søværnet«, der er trykt i Korsør april 2003.

Heftet er under udsendelse til alle Søværnets tjenestesteder. Til Vanggaards egne optegnelser fra livet ombord er føjet optegnelser til en bog med samme sigte, foretaget af en nu afdød kommandørkaptajn, Robert Steen Steensen, der også var en af vore fremtrædende marinehistorikere. Resultatet af denne sammenkobling af gammelt og nyt er meget morsomt og faktisk også tankevækkende.

Vi giver derfor gerne en varm anbefaling til vore læsere, som med Leif Vanggaards ord opfordres til:

1. at more sig
2. at komme med flere marineudtryk (gamle som nye)
3. at rette misforståelser
4. at udbygge og forbedre ordforklaringer.

Red.

21. august 2003 fik Bombe- bøssen en honnet donation – to historier.

Bombøbøssen er et af de lidt ældre humanitære tiltag, som opstod i kølvandet på Napoleonskrigene. Den var til gavn for fattige søfolk og deres familier. Alle kan huske, at vi højtideligholdt 200 årsdagen for Slaget på Rheden 1801 – 2. april – for to år siden. Man husker måske også, at vi i 1807 mistede Flåden – så skammeligt slæbt bort af Englænderne – uden mulighed for at bygge nye skibe før der igen var tilstrækkeligt med egetræ.

Der var mange arbejdsløse søfolk efter disse krige. Elendigheden faldt under alle omstændigheder den kommandør for brystet, som havde fået hvervet at sørge for rekrutteringen i hovedstadsområdet. Han indstiftede derfor en indsamling, som fik navn fra den første »raslebøsse« – en 200 punds ueksploderet, engelsk bombe, der blev tømt for krudt. Den har siden »samlet« mange penge ind til værdigt trængende søfolk.

Bombøbøssen blev indstiftet 2. november 1819. Navnet betegner i dag en smuk ejendom på Christianshavn, hvor mange mennesker trives under gode forhold, hjulpet efter den gamle kommandørs medmenneskelige og hjertevarme idé. Han hed for resten Peter Norden Sølling og var selv pensionist, da han opfandt indsamlingen.

Bombøbøssen har en lang og interessant historie – fra den startede i to loftsrums hos en ankersmed på Wilders Plads i København. Der kunne stå 12 senge og ikke meget andet. Man kan se på billedet af den nuværende Bombøbøsse, at det er gået en del frem for institutionen!

Den anden Historie – hvor pengene denne gang kom fra

I Søværnsorientering nr. 3/02 anmeldtes en bog skrevet af Steen Ovesen – kom-

Bombøbøssen fyldt op

Bombøbøssen som »den« ser ud i dag
Foto: Red.

mandørkaptajn udi Holland pt. Men som det blev slået fast dengang, var bogen i to dele. Den tidligste del er skrevet af den legendariske admiral Frits Hammer Kjøl-sen, der var den første Island Commander Greenland i det dengang nyoprettede NATO og derved også Chef for Grønlands Kommando. Selvom den gamle kontreadmiral ikke hørte til de mest omgængelige efter nutidens normer, havde han dog en formidabel evne til at se de morsomme sider ved tjenesten og de særlige situationer, den somme tider medfører. Anekdoterne er illustreret blandt andet af selveste Bo Bojesen – illustratørernes nestor.

Så var det, at Steen Ovesen fik en idé. (Det er ikke så uventet. Han betegnes stadig mellem venner som en herre, der oplever mange sjove ting – selv i den ellers kedelige hverdag). Han ville nedskrive sine erindrings morsomme perler som en fortsættelse af den gamle admirals anekdotesamling, der vel at mærke har nydt en vis berømmelse, som kilde til forståelse af »de gamle originaler« og deres lidt specielle form for humor.

Salget er gået godt

Salget af bogen er gået godt. Bogen er produceret af samme firma som dette blad og udgivet af forlaget »Arkona« i samarbejde med Steen Ovesen selv med venlig tilladelse fra F.H. Kjøl-sens arvinger, der var repræsenteret af admiralsens to sønner ved overdragelsen af overskuddet.

Overskuddet, 25.000 kroner, blev doneret Bombøbøssen ved en lille sammenkomst 21. august dette år. Her fortalte den administrerende søofficer, orlogskaptajn Per Müller om institutionen og bød velkom-

men til de fremmødte. Heriblandt sås en hovedaktør i flere af de nyere anekdoter, orlogskaptajn Ulrik Wesche med frue.

Steen Ovesen holdt en mindre tale om sine oplevelser på fregatten PEDER SKRAM under dens senere togter og deltagelse i STANAVFORLANT, der vist aldrig glemmes af de af os, der var så heldige at være med der. Derefter overleverede han en check på 25.000 kr. til Direktør Funder, som også takkede på institutionens vegne.

En smuk og historisk dag – med megen latter i gobelinerne.

Sven Voxtorp
(Tidl. NK PEDER SKRAM)

Steen Ovesen, de to brødre Kjøl-sen med Dir. Funder i midten

PISK/PRIMAVERA 2003

Af projektlejer, afdelingsingeniør Olav Thorhauge, Søværnets Materielkommando, projektleder orlogskaptajn Thomas Bo Jeppesen Søværnets Operative Kommando, og projektleder Ingeniør Morten Sørensen, Søværnets Materielkommando.

1. september 2003 tager Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando Søværnets nye fælles projekt- og ressourcestyringssystem PRIMAVERA/PISK 2003 i brug med endelig implementering pr. 1. januar 2004. Projektet blev præsenteret på Niveau III plan, 17. juni 2003, i Søværnets Operative Kommando.

PISK – Planlægning, Information, Styring og Kontrol

I efteråret 2002 nedsatte Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando en projektgruppe, som fik til opgave at fremkomme med en implementeringsplan for videreudvikling af det eksisterende projekt- og ressourcestyringssystem PRIMAVERA/PISK2000 (Planlægning – Information, Styring og Kontrol). PRIMAVERA var oprindeligt designet til værftsindustrien og har været anvendt af Søværnets Operative Kommando siden 2000 i handlingsprogramprocessen og af Søværnets Materielkommando siden 1990 til styring af projekter og vedligeholdelse.

Ét system – én plan

Set i lyset af behovet for fremadrettet planlægning og styring samt at DeMars endnu ikke har denne funktion, besluttede Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando at anvende ressourcer til at få det eksisterende system opgraderet til et fælles system: »PRIMAVERA/ PISK2003«. Visionen var at skabe en fælles online database for Søværnets NIV II og III myndigheder i deres virksomhedsstyring. Centralt for de to kommandoer var, at give ledelsen mulighed for at styre og udvikle virksomheden gennem planlægning, iværksættelse, rapportering og handling. Målet var kun

én plan og hermed mulighed for fjernelse af redundante data. Data indtastes kun én gang med adgang til en fælles ressource- og kapacitetspool. Resultatet skulle danne baggrund for valide ledelsesinformationer, hvor konsekvenser af beslutninger kan visualiseres.

Projektet

Projektledelsen blev varetaget af Ressourcestyringssektionen i Søværnets Operative Kommando og af Hovedplanlægningssektionen i Søværnets Materielkommando som projektlejer og teknisk koordinator. Planen blev opdelt i nedenstående 7 faser:

- Analyse.
- EDB opsætning og brugerrettigheder.
- Konvertering af data og oprettelse af stamdata.
- Test.
- Orientering og demonstration for kommende brugere.
- Uddannelse.
- Drift.

Der blev lagt et stort stykke arbejde i at afdekke de fælles krav og behov til det nye system.

Analysen blev grundigt vurderet og en konsolideret kravspecifikation blev udarbejdet. Arbejdet i projektgruppen har givet en større gensidig forståelse for Søværnets Materielkommando og Søværnets Operative Kommando styringsbehov.

Brugerrettigheder og Edb-opsætning var en del af analysen, der blev afviklet som »Concurrent Engineering«. Det havde den fordel, at den fælles server var tilgængelig under arbejdet. De tænkte løsningsmodeller i analysen kunne derfor løbende afprøves i praksis.

Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando benyttede allerede PRIMAVERA, inden projektet blev iværksat. Det har gjort selve opbygningen af PRIMAVERA/PISK2003 på én ser-

ver væsentlig nemmere. I praksis betød det, at data kunne genbruges i stort omfang ved kopiering til den nye fælles server, for herefter at blive tilrettet til den fælles struktur.

Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando har testet det nye system. Resultatet var, at systemet levede op til kravspecifikationen. Ved præsentation for Søværnets Operative Kommando Niveau III fremkom en række forbedringsforslag, som vil blive indarbejdet i kravspecifikationen for implementering. PRIMAVERA/PISK2003 vil løbende blive tilrettet efter brugernes behov samt til optimering af planlægningen i Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materielkommando.

Uddannelse af de kommende brugere gennemføres af projektgruppen. Uddannelsen foretages med udgangspunkt i årsprogrammet for år 2004.

Endelig drift af PRIMAVERA/PISK2003 vil blive pr. 1. januar 2004.

Fælles krav

Det væsentligste brugerkrav til PRIMAVERA/PISK 2003 var, at det skulle være et åbent netværks og realtidsbaseret system, kraftigt nok til at kunne håndtere over 100.000 projekter, aktiviteter og simuleringer samtidigt. Endvidere skulle systemet være SAP kompatibelt. I PRIMAVERA/PISK 2003 er disse målkrav opfyldt. I Søværnets Operative Kommando myndighedsområde, vil eskadrer, Søværnets Taktiske Stab, Søværnets Flyvetjeneste samt Søværnets Frømandskorps (Ansvar 4) sammen med Søværnets Operative Kommando stab få adgang til systemet. Øvrige Søværnets Operative Kommando NIV III myndighedsproduktion adskiller sig i væsentlig grad fra de sejlen- og flyvende enheder, og de vil evt. få adgang i en senere udgave af PRIMAVERA/PISK2003. Ved Søværnets Materielkommando vil centralledelsen samt tekniske afdelinger ved flådestationerne kun-

ne anvende PRIMAVERA/PISK2003. Vigtigst er det, at samtlige brugere arbejder i samme miljø med de samme nøgle- og grundtal. Yderligere skulle PISK2003 med niveauinddelt brugeradgang kunne gennemføre:

- Planlægning og afvikling af HP og 6. Årsprogram aktiviteter.
- Beregne samtlige aktivitetsudgifter (løn, variable ydelser, øvrig drifts- og brændstofudgifter) på delopgaver i relation til Forsvarets overordnede opgaver for budgetsætning og ressourcestyring til DeMars.
- Simulering af »hvad nu hvis« beregninger.
- Projektstyring af Søværnets Materielkommando aktiviteter og projekter ned til værkstedsniveau, herunder planlægning af vedligehold, opdaterings- og beredskabsaktiviteter.
- Generering af brugerdefinerede ledelsesrapporter.

Afslutning

Ved indførelse af PRIMAVERA/PISK2003 får Søværnet et tidssvarende og helstøbt projekt- og ressourcestyringssystem, der dog forventes justeret i takt med brugen af systemet. PRIMAVERA/PISK2003 vil for alvor optimere Søværnets evne til at få mål og midler til at hænge sammen.

Søværnet i Kosovo

I KFOR HQ Film City, Pristina, Kosovo er vi for tiden fire repræsentanter for Søværnet. Vi forsøger at holde fanen højt, og det gør vi godt – synes vi selv. Vi arbejder i et multinationalt hovedkvarter, hvor man sandt for dyden ikke har den samme indstilling til arbejdet, som vi som danskere er vant til hjemme fra.

IRAK har haft en stor indflydelse på dagligdagen

Den nylig overståede kampagne i IRAK har haft en stor indflydelse på dagligdagen her i Kosovo med hensyn til bevægelighed og sikkerhed. Den er nu ved at gå

Skjoldet overrækkes

til det bedre igen, således at det igen er muligt at tage ud i landet at nyde det smukke bjerglandskab.

Det er vores teori at jo længere man kommer væk fra Danmark, jo mere national bliver man, så selv den mindste anledning bliver der gjort meget ud af. Vi beretter her fra hverdagen til understøttelse af samme teori.

NSE'et

Ligesom de fleste andre nationer i lejren har vi danskere vores eget tilholdssted – i daglig tale kaldet NSE (National Støtte

Element). NSE styres til dagligt af en administrationsmand (skriver). Hos ham kan vi hæve penge og sende/afhente post. Han tager sig generelt af alt det administrative, der måtte komme. Udover kontoret har vi en bar, en læsestue og en fjernsynsstue med to computere, hvor folk kan holde kontakten med omverden.

I Kosovo er der flere danskere. Der er den danske bataljon i Camp Olaf Rye i Mitrovica (ca. 500 mand), samt piloter og bodyguards for FN's specielt udsendte repræsentant for generalsekretæren, en tysker ved navn Steiner, som for øvrigt afløste Hans Hækkerup, samt de under FN ansatte politifolk.

Landskampsplatten

Da vi for eksempel lørdag den 7. juni mødte Norge i EM-kvalifikationskampen i fodbold, havde vi inviteret alle danskere

Skjoldet sættes op på skottet

uden for lejren til landskamp. Vi havde til lejligheden fået sat en storskærm op og omdannet vores NSE til »MINI PARKEN«. Vi havde dertil hjemmefra fået leveret røde pølser. Vores landkamps-platte, bestående af 2 røde pølser med brød og en kold TUBORG, gik som »varmt brød«. Til kampen var nordmændene også inviteret, da

de ikke havde mulighed for se kampen andre steder. Til at skille »fjeldaberne« og danskerne var finnerne og svenskerne inviteret. De havde fået instrukser om kun at støtte danskerne. Aftenen blev afviklet roligt, men især for danskerne blev det en festlig aften/nat.

»MARTHA« er selvfølgelig med

For os søfolk blev det foreløbige højdepunkt »MARTHA aftenen«. Den 14. juni havde vi sat hærfolkene samt søfolkene fra Camp Olaf Rye stævne i det danske NSE. Aftenen skulle stå i søværnets tegn, så vi havde pyntet op med nystroget hvid dug og omdannet bordet til et skib. Ude for havde vi sat et lille dannebrogflag, der skulle fungere som gøs, og agter blev vores »skipper« (obersten) placeret. Der blev først budt velkommen. Vi gik til bords og startede med sild og »O.P. Anderson« snaps.

Under snapsen og silden blev der holdt et lille foredrag om maritime udtryk og lige efter det fik skipperen overrakt en søværnskasket, som han bar med stolthed hele aftenen. Før hovedretten, som bestod af skipperlabskovs og kolde øl, fik skipper overrakt et skjold, der fortæller, at orlogsflaget venligst er skænket af os fire søfolk i forbindelse med MARTHA aften den 14. juni 2003.

Flaget, et orlogssøndagsflag som har sejlet på Grønland, havde vi hængt op under

Overdækkede containere – NSE

dækket til stor pryd for NSE'et. Skipper, der havde lidt våde øjne, takkede mange gange og hængte straks skjoldet op på skottet – under Majestæten.

Da vi alle havde spist os mætte i labskovs, var filmen »S/S Martha« det næste hovedpunkt. Der blev før øvrigt under hele middagen slået glas på behørig vis. Inden filmen blev vist, blev S/S MARTHA's data

læst op, ligesom det blev fortalt, at hvis man vil opleve den oprindelige messe fra skibet MARTHA, kan det gøres på restaurant »Børsen« i Svendborg. Mange af hærfolkene havde ikke set filmen før, og de syntes at det var en underholdende film. Vi andre kan jo se filmen igen og igen. Vi sluttede aftenen af med pandekager med is, kaffe og whisky, og så var der udskejning overalt.

12 kilometer oppe i bjergene

Dagen derpå var der fælles morgenmad. Ikke alle var lige friske. Efter morgenmadden var der en lille flagceremoni. Vores oberst havde, da det var Valdemars dag, fået fremskaffet et splitflag, der skulle erstatte det gamle stukflag. Efter endt ceremoni var der arrangeret fælles tur, hvor vi på en restaurant 12 kilometer oppe i bjergene indtog vores middag. Der var roligt i bussen på vej hjem og alle gik tidligt i seng oven på en festlig weekend.

MOKS B.A. Jakobsen, SSG B. Volke KP H. Lauritsen og SSG R.N. Mikkelsen

»Om lidt bli'r her stille ...«

»Om lidt bli'r her stille, om lidt er det forbi. Fik du set det du ville, fik du hørt din melodi?«

Nu er det jo ikke sikkert, at Kim Larsen vor »nationalskjald« lige netop tænkte på MOBA, da han skrev en af sine mere populære sange. Men sandt er det, at der bliver lidt mere stille, når en af Søværnets ældste operative enheder – Den Mobile Base (MOBA) – med udgangen af indeværende år ophører med at eksistere. Dette sker som en konsekvens af det sid-

Rekognosceringen kørt fast?

ste forsvarsforligs omstruktureringer, beskrevet i den såkaldte STRUK 04 delplan.

Hvordan startede det?

Efter 2. Verdenskrig skulle den danske flåde genopbygges, herunder også motortorpedobådsvåbnet.

Ved krigens slutning i sommeren 1945 rådede Danmark kun over de to gamle torpedobåde HAVKATTEN og NARHVALEN. I perioden 1947-51 overtog Danmark i alt 20 tidligere tyske motortorpedobåde, hvoraf nogle blev kannibaliseret. Derudover blev der bygget 6 motortorpedobåde – FLYVEFISKEN-klassen – ved danske værfter i tiden frem til 1954/55. I alt stod man således med et torpedobådsvåben med 24 enheder.

Disse særdeles specialiserede enheder havde med deres træskrog og højtydende maskineri brug for hyppige og ekspertbetonede eftersyn; både for at opretholde en passende operationsstatus og den nødvendige udholdenhed under gennemførelsen af længerevarende sejladsperioder. Da man indledningsvis ikke rådede over et forsyningskib, så skulle Torpedobådsafdelingen, der havde til huse på Nyholms sydvestlige hjørne, løse problemet.

Modellen til en løsning kom fra Royal Navy, der under 2. Verdenskrig havde opbygget en »Coastal Forces Mobile Unit« som understøttede de britiske motortorpedobåde med »operational maintenance on a day-to-day basis«. Benyttende dette koncept startede Torpedobådsafdelingen en mindre afdeling i årene 1952/53 med ganske få lånte køretøjer.

Fra disse køretøjer klarede man bespising og indkvartering af bådenes besætninger, samt at levere olie og vand og en del andre ting.

Mønstring i Torpedobådsafdelingen på Holmen

Det første køretøj – en REO – blev leveret i NOV 1952. Men i de første år var »MOBA« kun formeret under motortorpedobådenes øvelser og sejlads – med personel fra Torpedobådsafdelingen.

MOBA – formel kommando- hejs 15. december 1959

Torpedobådenes Mobile Base (MOBA) hejste formelt først kommando 15. december 1959. Fra da af gik det relativt hurtigt. Ved 25-års jubilæet rådede MOBA således

over cirka 40 køretøjer og cirka 80 mand. Disse var delt i to afdelinger:

- MOBA OPS, som ydede motortorpedobådene operativ og taktisk assistance med deres radar- og kommunikationsvogne.
- MOBA LOG, som leverede olie, vand, torpedoer, reservedele etc., samt forestod reparationer under motortorpedobådenes operationer.

MOVA

I 1992 blev MOBA opdelt i to selvstændige afdelinger. MOBA, som stadigvæk stod for den operative støtte og MOVA (Den

Reception i Torpedobådsafdelingen

Mobile Vedligeholdelsesafdeling), som stod for logistikken.

Dog lå MOBA og MOVA fonetisk tæt på hinanden, og derfor blev MOVA senere ændret til det mere mundrette MLOG (Den Mobile Logistikafdeling).

MOBA havde oprindeligt sin faste »kajplads« i de tidligere hangarer på Margrethesholm, men i forbindelse med Holmens udflytning blev den nye »kajplads« bygning 42 på Flådestation Korsør, hvor MOBA og MLOG i dag har til huse.

Operationsmønsteret i »gammel« tid

I tiden under den kolde krig var MOBA operationsmønster, som det gjaldt for den øvrige del af Søværnet, koncentreret omkring Østersøen – invasionsforsvaret. Der-

for blev MOBA typisk opstillet på Møn, Falster eller Stevns, hvorfra operationerne blev ledet. En af MOBA allervigtigste opgaver var at kunne fungere som kommandoplatform for Eskadrechefen.

I dagligdagen var en anden hyppig plads Torpedostation (og depot) Kongsøre, hvor der blev lastet torpedoer under de torpedoskydeøvelser, som blev gennemført i området omkring Hesselø.

Planlægningsmøde med Lynx

Netop MOBA pladser (sites) har nærmest været en videnskab at finde, da en god site:

- må være tæt ved kysten eller på en forhøjning (bakke), så der kan frembringes et ordentligt radarbillede i operationsvognen
- skal være placeret så man hurtigt kan komme ind og ud med lastbilerne – og der skal være plads til dem
- eventuelt frembyder naturlig kamuflage (skov)
- ligger ikke alt for langt fra en havn, som kan servicere skibene
- giver plads til at operere helikoptere – tankning og orientering om den aktuelle taktiske situation, inden de flyver på mission.

Når man samtidig husker på, at der skulle kunne opsættes op til 3 selvstændige radarhoveder med operationsvognskapaci-

tet, så har det altid været noget af en udfordring.

Düsseldorf i 1970

Alt dette har typisk fundet sted i dansk område, men der har da været afstikkere til udlandet, f.eks. da MOBA sammen med 4 torpedobåde deltog i »Grüne Wo-

HARPOON missil skud for prøve (BTV)

che« i Düsseldorf i 1970.

Og under BOLD GAME-øvelserne i 1974 og 75 opererede MOBA i området mellem Kristianssand og Bergen.

Helikopter tanker op i MOBA regi

Endvidere har MOBA igennem tiderne løst en mængde større og mindre opgaver af noget speciel karakter. Som for eksempel at levere strøm med de store generatorer til et lysshow i forbindelse med et jubilæum på Vordingborg Kaserne.

Generatorerne blev også brugt, da A.P. Møller en gang skulle bruge strøm i forbindelse med en nybygning, som lå til demonstration på Langelinie.

Da den danske spillefilm »Piger til søs« skulle indspilles i 1977 ydede MOBA støtte i forbindelse med nogle optagelser ved Spodsbjerg.

Desuden var MOBA også engang involve-

KA K. H. Winther, daværende chef for Søværnets Operative Kommando, taler ved en parade

ret, da en udrangeret Hjemmeværnsskutter skulle hugges op i Holbæk.

Længere tid »om bord« end på andre tjenestesteder

Alt taget i betragtning, så har der i MOBA været et »bredt« operationsmønster, hvilket også har gjort tjenesten attraktiv. Og gjort at personalet typisk blev længere tid »om bord« end i andre af Søværnets enheder.

Operationsmønstret i nyere tid

Det mest skelsættende i nyere tid har nok været (MOVA var i mellemtiden blevet en selvstændig enhed), da man i forbindelse med udfasningen af PEDER SKRAM-klassen fik tildelt to Missilbatterier. Der-

MOBA OPS på site i Scotland

med havde MOBA fået »nogle store muskler« med rådighed over 2 gange 8 HARPOON-missiler. Og Søværnet havde fået endnu et solidt stykke værktøj til værktøjskassen, idet man nu var i stand til – i et kystnært scenario – at engagere en fjende med et kraftigt sømålsmissil. Vel og mærke fra en mobil platform i land. MOBA missilbatterier har under adskillige taktiske øvelser været udslagsgivende, da man kunne engagere sømål fra et skjult sted i land. Og såfremt man kunne få passende målopdateringer fra for eksempel

Høj Kran – MOBA på udflugt

en flådehelikopter, kunne man affyre missilerne uden at afsløre sin egen position elektronisk.

Der blev i september 2000 gennemført et skud med et prøvemissil fra Missilbatteri-

et, som var opstillet på Artillerikursus, Sjællands Odde.

Der var mange bange anelser i omløbet inden skuddet, men de blev gjort til skamme. Materiellet holdt – selvfølgelig, og skuddet var en succes. Vi var dog alle overraskede over larmen fra det affyrede missil – øredøvende!

Udsendelsen til Makedonien i 2001

En anden skelsættende begivenhed i MOBA historie var udsendelsen til Makedonien i 2001. Hovedparten af MOBA besætning blev i 2001 sendt et halvt år til Makedonien, hvor de skulle bemane en transportafdeling i forbindelse med den igangværende NATO-mission.

Oprindeligt skulle det have været en overkommelig opgave, men nærmest samtidig med MOBA ankomst til området blev Makedonien til noget, der lignede en krigszone.

Det blev ingen »badeferie«.

Alle kom trods alt hele hjem, men nogle med alvorlige ar på sjælen. Sådan nogle ar, som man får, når man har prøvet at være blevet beskydt.

Fra Esbjerg til Southampton

I den mere fredelige afdeling deltog MOBA i 1995 i Joint Maritime Course (JMC) i Skotland, hvilket var en stor oplevelse med mange gode erfaringer. Ikke mindst på grund af transporten derover, som blev foretaget af et britisk transportfartøj (RFA) SIR PERCIVAL fra Esbjerg til Southampton – og derefter videre til Skotland.

Da JMC 95-2 var færdig, skete det hele igen – bare i omvendt rækkefølge. Det var en god øvelse – ikke mindst en udfordring for garageafdelingen og deres materiel.

Største opgave

Den største opgave, som MOBA nogensinde er blevet tildelt, er muligvis at agere som Task Group kommandoplatform for

llandkørsel fra tysk landgangsfartøj

COM BLUE under øvelse BLUE GAME 2002.

Vi havde i den forbindelse være ude at låne materiel og personel flere steder for at kunne opstille en CTG-plattform med de nødvendige faciliteter, først ved Gjerrild Nordstrand og siden hen på Sjællands Odde. Det var en stor udfordring, men det lykkedes – selvom der ind imellem var visse sprogvanskeligheder, da staben blandt andet bestod af personel fra Danmark, Canada, Norge, Tyskland, Holland, Belgien og Grækenland.

Lynx på »græs«

MOBA har også haft andre specielle opgaver i nyere tid. Der skal her bare nævnes et eksempel.

Under EU-topmødet i København var MOBA blandt andet opstillet ved Dragør, hvorfra vi overvågede sø- og lufttrafikken med MOBA radarhoveder. En meget spændende opgave – ikke mindst fordi det skete i tæt samarbejde med Politiet.

En af de mere sjove opgaver

En enhed af FLYVEFISKEN-klassen skulle engang på adoptionsbesøg i Åbenrå. Der var i den forbindelse blevet fremstillet en svane af is, som lå i fryserummet i cafeteriaet på Flådestation Korsør. Den skulle bruges til en reception med byens honorarios – men man havde ved afgang glemte at få den med. – Så MOBA fik en tur med en vogn til Åbenrå med en stor issvane »i lasten«.

I foråret 2003 deltog MOBA sammen med 2 FLYVEFISKEN-enheder i BALTIC BRIDGE i Sverige. Da MOBA kom til Øland vakte det en del opsigt. Men fra den svenske forbindelsesofficer fik vi også at vide, at det var første gang i ca. 30 år, at der var militære enheder på Øland. En MOBA-kolonne i et område, som er udlagt til turisme og naturreservat fylder selvfølgelig også lidt.

Vi har da også haft mere sydlige opgaver, for eksempel da Forsvarets Forskningsstjeneste engang skulle have transporteret en radarcontainer til Toulon i Frankrig.

Og senest – i skrivende stund – er der 2 MOBA-kommunikationsfolk udsendt sammen med MLOG-teamet i STROG-operationen i Spanien, hvor der ydes assistance til VIBEN og RAVNEN.

– med vemod at erkende

For alle de, som igennem tiderne har forrettet tjeneste på MOBA, vil det uvilkårligt være med vemod at erkende, at MOBA med udgangen af 2003 ikke mere eksisterer. – Og ZODIAC er atter kun en gummi-båd eller et himmeltegn – ligesom SANDMAN atter kun er Ole Lukøje på engelsk. En æra er slut – må eftermælet blive godt! Og det gør det, for »gode tider kommer ikke dårligt tilbage!

MOBA

HM Dronningen modtages på kajen med »originalmusik«

Regentparret besøger Fladstrands bastion

Det er i dag den 13. dag i juni maaned i det herrens aar 1717. Fladstrands indbyggere samt kommandanten for Tordenskiolds stedlige styrke, var alle mødt op for at modtage Danmarks hvide svane, Kongeskibet Dannebrog. Da hun med regentparret ombord, stille gled ind til kajen.

Sådan kunne der have stået i byens avis, hvis det var sket på Tordenskiolds tid. Men det er fredag 13. juni og året er 2003 Flådestation Frederikshavn er klædt på til fest – Regentparret kommer på tjenstedbesøg.

Præcis klokken 1000 ankom Dannebrog. Et bredt udsnit af flådestationens militære og civile var stillet op til parade. Chefen for Søværnets Materielkommando og Chefen for Flådestationen med frue bød Hendes Majestæt Dronningen og Hans Kongelige Højhed Prinsen velkommen, hvorefter Regentparret og følge hilste på flådestationens ansatte og de indbudte gæster.

Tordenskiolds soldater, Fladstrand anno 1717 var opstillet som æresgarde med civile klædt i dragter fra 1700 tallet. Det var et meget flot islæt.

Regentparret besigtiger OTOMELARE værkstedet på FLS FRH

Hendes Majestæt startede dagen med afsløring af gadenavne på flådestationens 2. hovedstrøg. De benævnes herefter »Frederik den IX Allé« og »Dronning Ingrid's vej«.

Man fortsatte derefter med at besøge Våbenteknisk Sektions moderne kanonværksted, hvor Regentsparret fik et indblik i reparation og vedligeholdelse af Flådens 76 mm Oto Melara kanoner.

Op på toppen

Derfra gik turen med militærpolitiskorte op til Kattegats Marinedistrikt, der jo har sit nyligt moderniserede hovedkvarter på toppen af Pikkerbakkerne. Her hilste Majestæten på marinedistriktets ansatte og Regentparret fik en briefing om aktuelle operationer og overvågningsopgaver.

Det knapt så moderne Bangsbo Fort fik også fint besøg og to af de frivillige rundvisere fortalte om stedets historie i perioden 1940 - 1945 dengang da den tyske besættelsesmagt benyttede området. Som et meget højtlydende indslag i besøget åbnede Niels Juels kanoner ild for første gang siden 1962 – med brag, som var en Dronning værdig. Kanonerne stammer

HM Dronningen hilser af hine tiders damer

Rabarbertærte og kaffe

Flådestation Frederikshavn var vært ved frokosten. Menuen bestod af Gravad Laks med grov sennepsfløde og hjemmebragt brød – Sommerbukkefilet med svampe salpicon, nye kartofler og skysauce – Rabarbertærte og Kaffe.

Dette blev skyllet ned med Vieux D'Al-

de og skrigende akkompagnement fortalte om ørernes fugleliv.

Om aftenen afholdt Regentsparret traditionen tro reception for inviterede gæster ombord i kongeskibet DANNEBROG.

I alt en spændende dag for alle på Flådestation Frederikshavn. De mange oplevel-

HM Dronningen afslører de nye vejnavne på flådestationen

fra kystpanserskibet NIELS JUEL, der blev sænket af samme tyskere i Isefjorden under krigen.

Formiddagen sluttede med besøg på Depot Grelshede, hvor orlogskaptajn Johnny Gajhede bød velkommen og levende fortalte Regentsparret om arbejdsopgaverne ved Grelshede og Aalbæk depoter.

ban, Bordeaux, årgang 2000 samt en Mercurey 1 Cru, Bourgogne 2001.

Eftermiddagens program bød på en udflugt til Hirsholmene, For første gang i Rigets historie var der kongeligt besøg på øen. Regentparret blev vist rundt af statskovrider Frede Jensen og af øernes administrator Kurt Pedersen, under flagren-

Regentsparret hygger sig på Hirsholmene – under kyndig og fuglevenlig vejledning

ser sluttede med det stolte syn af Flådens skib nr. 1 langsomt glidende ud af havnen til tonerne af Tordenskioldsgardens musik.

OS Jesper Bagge Pedersen.

Christian IV's Laug

Oversergent Henrik Wallström fra Søværnets Operative Kommando besøgte Chr. IV's Laug i juli måned. Lauget er domineret af århundreders traditioner og som spændende samlingspunkt i Aalborg under 2. verdenskrig.

I forbindelse med Rebild-festen sørger Christian d. IV's Laug, blandt mange andre ting, for, at prominente gæster, som deltager i arrangementet under festlighederne, kan opleve lidt særegen dansk humoristisk kultur – uden bandeord.

Nye medlemmer til optagelse

Listen over kendte, som har deltaget og er optaget i Chr. IV's Laug, er lang. Her findes mange af Søværnets tidligere og nuværende ansatte, som har fået en speciel tilknytning til Aalborg ved forskellige gæstevisitter.

Flere af Kongehusets medlemmer er optaget i lauget. Det gælder desuden Victor Borge, Richard Nixon, Richard Chamberlain, Danny Kaye. Præsidenter fra USA; George Bush, Ronald Reagan »– and many other famous actors«, som Oldermænd Tage Nielsen plejer at sige, har været under stenhvælvingerne under Jens Bangs Stenhus.

En kendt fodboldspiller og Frue – Harald og Rudi Nielsen

Herrerne om langbordet

Selve lauget – herrerne i lange røde eksklusive kjortler, er fremtrædende mænd fra Aalborg, som gennem virksomhedsledelse eller kulturforvaltning/forskning har gjort en særlig indsats. Oldermænden for bordenden er Tage Nielsen, som styrer løjerne med skarpsindige bemærkninger – som alle er rammende for herrerne om bordet eller kendte fra samfundet. Som altid er der bemærkningen om en af de tilstedeværende herrers ægteskab – og man kan så selv udlede hvordan det ægteskab er, når Oldermænd Tage Nielsen på et tidspunkt til alles latter proklamerer: »– and she is still a virgin!«

Deltagerne i år

I år havde man fået ganske særlige gæster. Det var bl.a. hovedtaler ved Rebild festen Senator William Nelson med frue, Captain Keelan McCarney, US Airforce band, Politidirektør Hanne Bech Hansen og Chefredaktør Henrik Qvortrup. Fra mere maritim side var det chef for patruljefartøjet SØLØVEN – kaptajn løjtnant Torben Iversen. Sidst men ikke mindst – 8 veloplagte unge fra Flagkompagniet fra en US base i Storbritannien.

Lauget

Chr. IV's Laug er et laug med lange lokale traditioner, som går 400 år til bage til dengang hvor købmand Jens Bang opførte sit stenhus. I årene under 2. Verdenskrig måtte laugets medlemmer gå via en »hemmelig indgang« for at kunne sidde og hviske om krigens gang. Det er også en gammel tradition af herrerne ved det lange bord

krydrer festen med små indslag – og at kommende medlemmer sidder ved små borde ved siden af. Alt foregår i en humorfyldt atmosfære under de buede stenhvælvinger.

Ro i gaden

På trods af visse autonome gruppers holdning til politi og amerikanere, var politiopbudet udenfor lavt. Ved min henvendelse til ordensmagten fik jeg beskeden: »Vi har backup om der bliver ændringer i gadebilledet«. Da hele gruppen af deltagere kom ud og skulle den traditionelle vej rundt og bagom stenhuset, kunne alle glæde sig over, at amerikanske gæster, politidirektøren og de menige unge amerikanere kunne være på gaden uden at blive mødt med tilråb og brændende containere som baggrund. Det var en god oplevelse at kunne konstatere, at Hanne Bech Hansen kunne stå sammen med amerikanske gæster og glæde sig over begivenheder-

Ved det lange og solide hovedbord

ne nede i »kasematterne« i stenhuset i en ånd af fred og ro.

Ingen bandeord

Sluttelig kan jeg anføre, at der blandt mange er bred enighed om, at Oldermænd Tage Niensens omgangstone er særdeles fabelagtig, når han – uden at bruge ét eneste bandeord, kan underholde med sproget i alle dets former til alles morskab. Der bliver i sandhed værnet om det danske sprog i Chr. IV's laug!

Flyvende søfolk

Som det vil være de fleste bekendt, er søfolk jo i stand til at mestre stort set alle opgaver til alles tilfredshed. Men det er vel ikke alle, der er klar over, at flyvningen i Danmark i en periode på mere end 90 år har haft søfolk som aktive udøvere – endda i de første år af flyvningens spændende og til tider farlige tidsalder. Danske søofficerer har været med til at sætte flotte standarder for professionalisme og pionerånd, herunder ikke mindst i forbindelse med flyvninger på Grønland under særdeles vanskelige forhold i fly, der alt

gængæld også noget af det dengang meget moderne isenkram i form af Alouette III – og det er en helikopter. Ligesom bygningen af inspektionsskibene af HVID-BJØRNEN-klassen havde indførelsen af helikopteren i Søværnet den samme baggrund, nemlig tragiske forlis af Den Kongelige Grønlandske Handels skib M/S Hans Hedtoft. Forliset skete syd for Kap Farvel den 30. januar 1959 på vej hjem fra Grønland på jomfrusejladsen.

Helikopteren i samarbejde med inspektionsskibet viste sig at være et glimrende makkerpar, og allerede i midten af 1970'erne var der tanker om at anskaffe en mere moderne helikopter end Alouette III, der på det tidspunkt opererede på grænserne for de operative muligheder. Der skulle dog gå helt frem til 1980 før de første 3 LYNX kom til landet for gradvist at overtage Alouettens roller og er række nye opgaver.

Marineflyverforeningen dannet

I løbet af den lange årrække har der været mange søofficerer involveret i flyvningerne, hvortil kommer et endnu større antal teknikere fra flyvevåbnet, der også tog tjanserne på havet – ellers kunne søfolkene jo ikke flyve!

For at holde liv i hukommelserne og det gode kammeratskab samt styrke og bevare den særegne korpsånd og professionalisme mellem de måske ellers ulige partnere blev Marineflyverforeningen dannet ved en stiftende generalforsamling den 20. maj 2003.

Foreningen vil arbejde for at skabe bånd mellem fortiden og nutiden i og uden for tjenesten, hvilket bl.a. skal gøres gennem afholdelse af selskabelige og faglige arrangementer. Foreningens medlemmer skal således være personel fra Marinens Flyvevæsen, tjenstgørende i den tidligere »Alouette Flight« i Eskadrille 722 samt

Navy Lynx udfører hoist fra gummibåd

tidligere eller nuværende tjenstgørende i Søværnets Flyvetjeneste.

Foreningen udformer en hjemmeside

Marineflyverforeningens arrangementer har været et socialt og fagligt samvær den 18. september med indslag fra Flyvesikringstjenesten og en kortfilm om marineflyvning i mellemkrigsårene samt den første ordinære generalforsamling den 20. november 2003.

Foreningen er i gang med at udforme en hjemmeside, så formål, historik og arrangementer kan blive tilgængelig for interesserede. Hvis man opfylder kriterierne for optagelse i foreningen og har lyst til at vide mere, så er kontakten mulig via Internettet på adressen:

marineflyverforeningen@hotmail.dk

Lynx med »Ground Zero« i baggrunden

andet lige måtte betegnes som prototyper og forsøgsudgaver. Flyene var endda bygget af skibstømrere!

Moderne isenkram i form af Alouette III

De flyvende søfolk fik imidlertid en periode med trange kår og ingen fly indtil begyndelsen af 1960'erne, men så var det til